

"Səs" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzətdir

İraqlı professor: "Prezident İlham Əliyevin balanslaşdırılmış xarici siyaseti Azərbaycana nüfuz qazandırıb"

3

İrəvan illüziyalar içindədir: Dəhliz oyunu ona baha başa gələ bilər

Əzəli dostluq, əbədi qardaşlıq!

Prezident İlham Əliyev: "Birliyimiz və həmrəyliyimiz xalqlarımız üçün əsas yol istiqaməti, bölgə və dünya üçün mühüm təhlükəsizlik və sabitlik amilidir"

"COP29 qlobal tədbir olmaqla yanaşı..."

Azad Xocalıdan
32 il əvvələ...

23 fevrala
hazırlaşanlara...

11

DİQQƏT:
ipoteka
kreditləri
ürün
müraciətlər
başlayır

16

Dişlərimizi
zərərsiz necə
beyazladaq?

10

Əzəli dostluq, əbədi qardaşlıq!

Sarsılmaz dostluq və qardaşlığa söz-
kənən və uğurla davam etdirilən
Türkiyə-Azərbaycan birlüyü əsrərdir ki,
qarşılıqlı etimad, yüksək səviyyəli
əməkdaşlıq əsasında davam etdirilərək
daha da möhkəmlənib. Qarşılıqlı eti-
mad, yüksək səviyyəli əməkdaşlıq əsa-
sında qurulan Azərbaycan-Türkiyə əla-
qələrinin hərtərəfli inkişafı baxımından,
həyata keçirilən tədbirlər böyük əhə-
miyyət daşıyır və dövlətlər arasındakı
dostluq-qardaşlıq münasibətləri dünya
fürsətindən nümunəyə çevrilir.

Dostluq və qardaşlığa söykənən
Azərbaycan Türkiye münasibətləri bu gün
daha yüksək bir mərhələdədir. Təsadüfi
deyil ki, Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti İlham Əliyevin Zəfər seçkilərin-
dən sonra ilk rəsmi səfəri qardaş Türkiyəyə
oldu. Səfər çərçivəsində Azərbaycan
Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev
Ankaradakı Heydər Əliyev Parkında Ulu
Öndərin abidəsini ziyarət edib, Onun abidə-
si öünüə gül dəstəsi qoyaraq xatirəsini ehti-
ramla yad edib. Bu park Türkiye paytaxtının
ən gözəl istirahət məkanlarından birinə çev-
rilib. Parkın girişində Prezident İlham
Əliyevin və birinci xanım Mehriban
Əliyevanın 2004-cü il aprelin 4-də əldikləri
Xan cinarı ağacı və bu barədə məlumatın
qeyd edildiyi mərmər lövhələr var. Bu istirahət
məkanındaki şərait - mərasim meydani, idman
meydançası, uşaq oyluq sahəsi bütün
yaş qrupundan olan şəhər sakinlərinin
zövqlərinə uyğun istirahət etməleri üçün
imkanlar yaradır. Heydər Əliyev Parkında
1200 nəfərlik amfiteatr fealiyyət göstərir ki,
burada müxtəlif bədii-kütləvi tədbirlər və
konsertlər təşkil olunur.

Parkın ərazisində tikilən "Buta"

*Prezident İlham Əliyev: "Birliyimiz və
həmrəyliyimiz xalqlarımız üçün əsas yol
istiqaməti, bölgə və dünya üçün mühüm
təhlükəsizlik və sabitlik amilidir"*

Azərbaycanı Təbliğ Evi milli mədəniyyətimizin qardaş ölkədə təbliğinə öz töhfəsini verir. Bir ürək, bir yumruq olan Azərbaycan – Türkiye münasibətləri Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin ifadə etdiyi "Bir millət, iki dövlət" və Türkiye Cumhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün zamanında söylədiyi "Azərbaycanın sevinci bizim sevincimiz, kədəri bizim kədərimizdir" kəlamlarında dəqiq ifadə olunub. Dövlətimizin başçısı fevralın 19-da Ankarada Türkiye Respublikasının banisi Mustafa Kamal Atatürkün dəfn olunduğu məqbərəni – Anıtgəbəri də ehtiramla ziyarət edib. Fevralın 19-da Ankarada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Türkiye Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan ilə geniş tərkibdə görüşü olub.

Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan:

- Hörmətli cənab Prezident, Əziz qardaşım.

Hörmətli heyət üzvləri.

Sizləri ən səmimi duyğularım və məhəbətə salamlayıram. Fevralın 7-də keçirilən seçkilərdə tarixi zəfərə imza atmağınızdan sonra ilk rəsmi səfərinizdə Sizi Ankarada qonaq qəbul etməkdən böyük məmənunluq duyuram. Bu yeni dövrə mükəmməl səviyyədə davam edən əməkdaşlığımızı hemişəkindən daha yüksək səviyyəyə çatdırı-

racağımıza ürəkdən inanıram. Əziz qardaşımıla bir az əvvəl çox faydalı bir görüş keçirdik, xüsusilə ticarət, enerji və müdafiə sənayesi sahələrindəki əlaqələrimizi müzakire etdik. Ermenistanla münasibətlər başda olmaqla regional proseslər haqqında fikir mübadiləsi apardıq. İkitərəfli ticarət dövriyyəmizi bir il əvvelkini nisbətən 16 faizdən çox artırıma 7,5 milyard dollar səviyyəsinə çatdırıq. Təbii ki, bilirsiz, hədəfimiz 15 milyard dollardır. Hörmətli Qardaşla bu istiqamətdəki qətiyyətimizi möhkəmləndirdik.

May ayında Ankarada keçirəcəyimiz birge iqtisadi komissiyanın 11-ci iclası bu istiqamətdə hazırlanacaq "Yol xəritəsi"nin müəyyənləşdirilməsinə fayda verəcək. Bu gün imzalanacaq "Gəlirlərə görə vergiləre münasibətdə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması və vergidən yayınmanın qarşısının alınması haqqında Saziş" də hədəflərimizə çatmağımıza töhfə verəcək.

Geosiyasi nizama təsir edən koronavirus pandemiyası və Ukrayna müharibəsi kimi proseslər Orta Dəhlizin etibarlı marşrut olduğunu bir daha göstərmişdir. 2017-ci ildə açılan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti Orta Dəhlizin strateji mərhəlesi olmuşdur. Bu xətdəki işlərin ən qısa zamanda başa çatdırılması və xəttin tamamilə işlək vəziyyətə getirilməsi ortaq mənəfəetimizə xidmət edir. Çünkü təmirlə əlaqədar yaşınan plan-

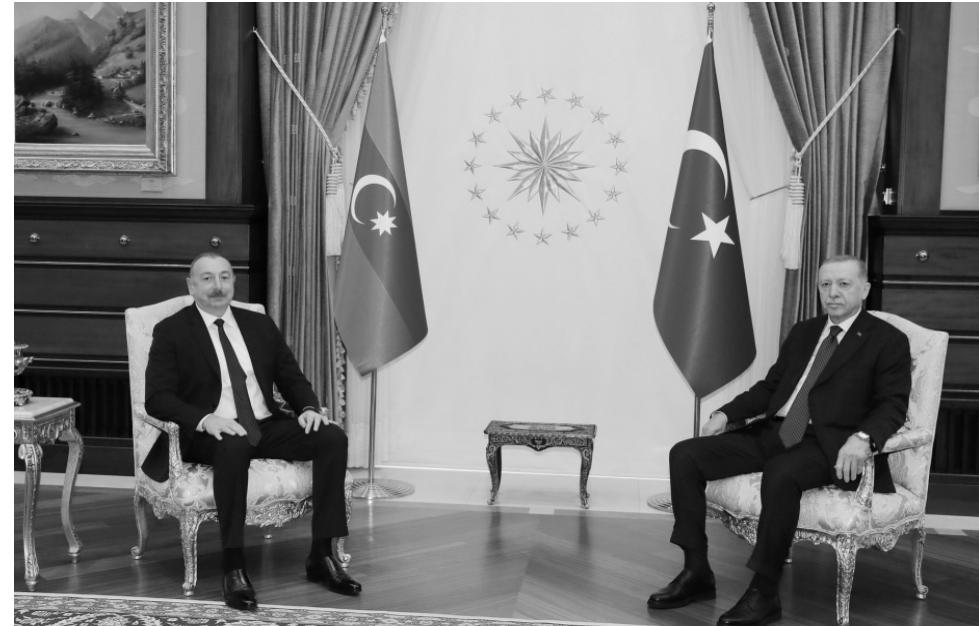

sız bağlanma sebebündən yükdaşıyıcıları çətin vəziyyətdə qalıb. Bundan başqa, uzun müddət bağlı qalan xətt beynəlxalq səviyyədə cazibəsini itirir. Quru yolu ilə tranzit daşımalarını ən qısa zamanda sərbəst vəziyyətə getirməyimiz de əhəmiyyətdir. Bu məsələdə dəstəyinizə güvənirəm.

Hörmətli cənab Prezident ilə enerji sahəsindəki əməkdaşlığını etrafı müzakirə etdik. Diqqəti Avropadan keçən layihələrde birgə təşəbbüslerimizin artırılmasının önəminə cəlb etdik. Azərbaycanın Naxçıvan ərazisində elektrik ixracı və İğdır-Naxçıvan təbi qaz boru kəməri layihələrinin ən qısa zamanda başa çatdırılmasına önem verirəm.

Təhsil sahəsindəki əlaqələrimizin inkişafından da məmənunluq duyuram. Bu çərçivədə bir az sonra imzalanacaq Türkiyə-Azərbaycan Universitetinin yaradılmasına dair Anlaşma Memorandumu ali təhsil sahəsində əməkdaşlıq baxımından yeni bir dönüş nöqtəsi olacaq. Universitetimiz elm və texnologiya sahələrində münasibətlərimizi yeni səviyyəyə qaldıracaq.

Əzəli dostluq, əbədi qardaşlıq!

Əvvəli-Səh-2

Bu istiqamətdə başda səhiyyə olmaqla mühəndislik və texnologiya sahələrində təcrübə mübadiləmiz artacaq. Digər tərəfdən, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına - COP29-a bu il ev sahibliyi etməyinizdən böyük məmənluq duyuram.

Dəyərli heyet üzvləri, Türk Dövlətləri Təşkilatımıza verdiyim böyük önem size məlumudur. Növbəti fövqəladə Zirvə toplantımızı, inşallah, Şuşada keçirəcəyik. Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Zirvə toplantısının tədbirlərinə qatılması məsələsində Azərbaycanın göstərdiyi həssaslığa və dəstəyə görə təşəkkür edirəm. Eyni həssaslığı təşkilatımızın digər üzvlərindən də gözləyirik. Təşkilatımız çərçivəsində əməkdaşlığın daha da inkişafı üçün ortaq səylərimizi davam etdirəcəyimizə inanırıam.

İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı və D8 iqtisadi və ticarət sahəsindəki əməkdaşlığımızla taclandıran digər önemli regional təşkilatlardır. Xüsusilə iqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının malik olduğu potensialdan daha çox istifadə edəcəyimizə inanırıam.

Ev sahibliyinizlə keçirilməsi nəzərdə tutulan növbəti Zirvə toplantısı ilə əlaqədar dəstəyimiz tamdır. Azərbaycanın D8-ə üzvlük müraciətini ən güclü şəkildə dəstəkləyirik. Bəzi tərəddüdləri olan Misir başda olmaqla, D8 üzvləri arasında bu istiqamətdə təşəbbüsler irəli sürdüm və irəli sürməkdə də davam edəcəyik.

Bu düşüncələrle çıxışımı bitirərkən hörmətli qardaşım Əliyev və dəyərli heyətinə bu səfərə görə bir daha təşəkkür edirəm. Qarşidakı dövrün Türkiye və Azərbaycan üçün xeyirli olmasını Uca Rəbbimdən diləyirəm.

Prezident İlham Əliyev:
-Əziz Qardaşım, hörmətli cənab Prezident.

Əziz dostlar.

İlk növbədə, dəvətə və qonaqpərvərliyə görə Sizə öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Siz de qeyd etdiyiniz kimi, mənim prezident seçkilərindən sonra ilk rəsmi səfərim qardaş Türkiyəyədir. Bu da tebiidir. Türkiye ilə Azərbaycan arasındaki münasibətlərin bənzəri, təy় yoxdur və bu əlaqələr hər gün daha da güclənir.

Bu gün təkbətək görüş əsnasında bir çox məsələləri müzakirə etdik, bu il üçün və gelecek illər üçün "Yol xəritəsi"ni bir daha gözdən keçirdik. Müdafiə sənayesi sahəsində çox gözəl iştirakçılar var və prezident seçkilərindən iki gün sonra mənim iştirak etdiyim ilk tədbir "Bayraktar Akıncı" PUA-sının təqdimatı idi. Artıq PUA-lar da Azərbaycan səmasında uçur və bu, bizim üçün həm əlavə imkanlar yaradır, eyni zamanda, texnoloji inkişafımız üçün önemli

Azərbaycanın müstəqillik tarixinə əbədi həkk olundu və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətə yeni bir dövrün başlangıcını qoydu. Azad edilmiş Şuşa şəhərində 100 ildən sonra müttəfiqlik haqqında imzalanan Birgə Bəyannamə dövlətlərərəsi gələcək iş birliyinin istiqamətini göstərir.

şəhərində. "Baykar Holding"ın Azərbaycanda təlim, tədris və təmir mərkəzinin yaradılması üçün işlər sürətlə gedir. Ümid edirəm ki, bu il və ya gələn il bu gözəl mərkəz açıla-caqdır. Eyni zamanda, Türkiyənin bir neçə şirkəti ilə ortaq istehsal üzrə danışqları son mərhələsindəyik.

Görüşdə Şuşa Bəyannamesinin ölkələrimiz arası münasibətləri müttəfiqlik səviyyəsinə qaldırıldığı xüsusilə qeyd olundu. İkitərəfli ticarət dövriyyəsinin 7,5 milyard dollara çatdığı, müdafiə sənayesi, hərbi, energetika, təhsil və digər sahələrdə əməkdaşlığın, Orta Dəhliz məsələsində Azərbaycan ilə Türkiyənin işbirliyinin, Bakı-Tbilisi-Qars demir yolu xəttinin ötürüçülük qabiliyyətinin daha da artırılmasının, həmçinin Naxçıvanda birgə layihələr və sonuncu səfər zamanı imzalanmış sənədlərin, o cümlədən Naxçıvanın qaz təchizatı istiqamətində layihələrin, Qars-Naxçıvan demir yolu tikilməsinin mühüm əhəmiyyəti vurğulandı.

Dövlətimizin başçısı bir daha 44 günlük Vətən mühəribəsində bütün qardaş Türkiyənin və şəxsən Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycanın yanında olmasına, mənəvi və siyasi dəsteyinin torpaqlarımızın azad edilməsində aparıcı rol oynadığını, Qarabağ dastanının yazılımasına mühüm amil olduğunu bildirdi.

Görüş çərçivəsində beynəlxalq təşkilatlarda Azərbaycanla Türkiye arasında əməkdaşlıq, ölkələrimizin bir-birini daim dəstəklədiyi vurğulandı. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətlə təbriklərini çatdırdı. Dövlətimizin başçısı iki ölkə arasında bu əsnada əməkdaşlıq üçün böyük perspektivlərin mövcudluğunu, Azərbaycanın da birgə əməkdaşlığı hazır olduğunu qeyd etdi. Həmçinin ölkələrimizin birgə təşəbbüs'lərlə çıxış etmələrinin vacibliyi diqqətə çatdırıldı.

Prezident İlham Əliyev Türk Dövlətləri Təşkilatının bizim bir ailəmiz olduğunu və Milli Məclisdə keçirilən andıçmə mərasimində çıxışı zamanı da bu faktı vurğuladığını dedi. Büyök coğrafiyaya, təbii qaynaqlara, insani resurslara, geniş potensiala malik Türk Dövlətləri Təşkilatının birgə səyrlərə daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyi bildirildi. Eyni zamanda, müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlığın daha da derinlaşdırılması və iki ölkənin Silahlı Qüvvələrinin

birgə təlimlərinin keçirilməsi məsələlərinə toxunuldu. Fevralın 19-da Ankarada Prezident İlham Əliyevin və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə Azərbaycan-Türkiyə sənədlərinin imzalanması mərasimi olub. Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan mətbuatla bəyanatlarla çıxış ediblər. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Türkiyə Respublikasına rəsmi səfəri fevralın 19-da başa çatıb.

"AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ ƏLAQƏLƏRİNİN BU GÜN DÜNYADA BƏNZƏRİ YOXDUR"

Əlbəttə ki, son illərdə Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri ən yüksək pilləyə - müttəfiqlik səviyyəsinə qədər yüksəlməsi mövcud əlaqələrin möhkəmliyinə, sarsılmazlığına əsaslanır. Bu gün Türkiyə dünyasının ən qüdrətli dövlətlərindən birinə çevrililib. Türkiye Cumhuriyyəti öten müddət ərzində daha da güclənərək beynəlxalq aləmdə sabitliyin və təhlükəsizliyin simvoluna çevrilib. Regionda yaşanan hadisələr Türkiye və Azərbaycanın rolunu və önemini bir daha artırıb. Beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz sahibi olan Türkiyə-Azərbaycan birləyi sarılmışdır. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində belə demişdir: "İftixar hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, dostluq və qardaşlıq üzərində qurulmuş Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin bu gün dünənda bənzəri yoxdur. Əcdadlarımızın mənəvi mirası olan qardaşlığımız, birliliyimiz və həmrəyliyimiz xalqlarımız üçün əsas yol istiqaməti, bölge və dünya üçün mühüm təhlükəsizlik və sabitlik amilidir." Türkiye-Azərbaycan əlaqələrinin ən yüksək müttəfiqlik səviyyəsinə qaldıran Şuşa Bəyannaməsi əhəmiyyətli rola malikdir. Dostluq və qardaşlığa söykənen Azərbaycan Türkiye münasibətləri bu gün daha yüksək bir mərhələdədir. Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması Azərbaycanın müstəqillik tarixinə əbədi həkk olundu və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətə yeni bir dövrün başlangıcını qoydu. Azad edilmiş Şuşa şəhərində 100 ildən sonra müttəfiqlik haqqında imzalanan Birgə Bəyannamə dövlətlərərəsi gələcək iş birliyinin istiqamətini göstərir.

Sənəddə beynəlxalq müstəvidə birgə əməkdaşlıq, siyasi münasibətlər, iqtisadi-ticari əlaqələr, mədəniyyət, təhsil, idman, genclər siyaseti, enerji təhlükəsizliyi, Cənub Qaz Dağlarının Türkiyə, Azərbaycan və Avropa üçün önəmi göstərilənlə yanaşı, müdafiə sahəsində əməkdaşlıq və qarşılıqlı hərbi yardım məsələləri öz əksini tapır.

QARDAŞLIQ VƏ DOSTLUQ MESAJLARI

Vətən mühəribəsində qələbəmizdən sonra Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizə səfərləri qardaşlıq, dostluq mesajının daha bir təzahüründür. Azərbaycan Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Bizi birləşdirən bir çox amillər var, ilk növbədə, tarix, mədəniyyət, ortaq etnik köklər, dilimiz, dini-miz, milli dəyərlərimiz, milli maraqlarımız, xalqlarımızın qardaşlığı bu birliliyi təmin edib. Bu gün biz dünya məqyasında, dünya çapında nadir əməkdaşlıq, iş birliliyi, müttəfiqlik nümunəsi göstəririk". Bu birliliyin və qardaşlığın sarsılmaz nümunəsinin Vətən mühəribəsində bir daha şahidi olduq. "Biz Azərbaycanın yanındayıq. Hadisələrə müdaxilə edənlər öndə bizi görəcəklər!", - söyləyən Türkiyə Cumhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan əsl qardaşlıq nümunəsi göstərdi. Bu mühəribə günləri bir daha göstərdi ki, dövlətlərərəsi münasibətlər həqiqətən də dostluğa, qardaşlığa söykənir. ikinci Qarabağ mühəribəsi zamanı Türkiyə tərəfindən göstərilən dəstək hər kəsin sevincinə səbəb oldu. Heç kəsə sərr deyil ki, Türkiye Ermənistən-Azərbaycan münəqşəsinin həlli işində daim Azərbaycana böyük dəstək göstərdi. Bu gün işğaldan azad olunan torpaqlarımızda Azərbaycan və Türkiye bayraqları dalğalanı.

Həm ikitərəfli formatda, həm regional müstəvidə Türkiye-Azərbaycan qardaşlığı və birgə fealiyyəti çox önemli bir amilə çevrililib. Tarix boyu Türkiye və Azərbaycan arasında sarsılmaz dostluq və qardaşlıq münasibətləri mövcud olub. Xalqlarımızın eyni soykökünə, dilə, dine, mədəniyyətə və bir çox digər qarşılıqlı bağlara malik olması bu iki ölkəni həmişə bir-birinə doğma edib, sevincli, kədərli günlərdə də biri digərinin yanında olub. Azərbaycan və Türkiye arasında əlaqələrin belə səviyyədə inkişafı təkcə bu dövlətlərin yox, həm də regionun ümumi tərəqqisine, sabitliyin berqərar olmasına mühüm töhfələr verir. Azərbaycan və Türkiye arasındakı əsl dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin mahiyyəti xalqımızın Türkiyə ilə Azərbaycan arasındaki qardaşlıq münasibətləri hazırlıda Cənab Prezidentimiz İlham Əliyevin və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəhbərlikləri altında en yüksək səviyyədə davam etməkdədir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Azərbaycan-ABŞ əməkdaşlığında yeni perspektivlər

Beynəlxalq birliyin ən fəal üzvlərindən olan Azərbaycan regionda və dünyada məhribən qonşuluq siyaseti yürüdərək, böyük dövlətlərlə, nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı daha da möhkəmləndirir. Azərbaycan beynəlxalq aləmdə sülhsevər, demokratik prinsiplərin inkişafına xüsusi önəm verən, irimiqyaslı infrastruktur layihələrin reallaşdırılmasında zəngin təcrübəsi olan bir ölkə kimi tanınır. Azərbaycan-ABŞ münasibətləri də yüksələn xətt üzrə inkişaf edir. Siyasi və təhlükəsizlik, eləcə də enerji sahəsində də əməkdaşlıq sahəsində uğurlar əldə olunub.

ABŞ-in Azərbaycanla ikitərəfli əməkdaşlığı olaraq yalnız ölkəmizin strateji-coğrafi mövqeyə malik olması və zengin karbohidrogen ehtiyatları ilə deyil, həm də möhkəm siyasi sabitliyi, demokratik inkişaf, beynəlxalq birliyyə öz töhfəsini verən və də bağlıdır. Fevralın 17-də Münxende Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ilə qarşı tərəfin müraciətinə əsasən Amerika Birleşmiş Ştatlarının (ABŞ) Dövlət katibi Antoni Blinkenin görüşü əlaqələrin davamlığına söylenir.

Görüşdə Azərbaycanla ikitərəfli əlaqələr çox yüksək qiymətləndirilib və ikitərəfli münasibətlərin və ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın daha da gücləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulanıb. Azərbaycanın ABŞ ilə ikitərəfli gündəliyinin çox yüksək qiymətləndirdiyini deyən dövlətimizin başçısı İlham Əliyev vurğulayıb ki, ölkələrimiz arasında tərəfdəşliğin genişləndirilməsi üçün əlverişli imkanlar var. ABŞ və Azərbaycan arasında münasibətlərin pozitiv keşmiş və bu əlaqələrin daha da inkişaf etdirilməsi üçün böyük perspektivlər mövcuddur. Ölkələr arasında münasibətlərin siyasi, iqtisadi, ticarət, təhlükəsizlik, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlıq üçün böyük perspektivləri var.

AZƏRBAYCAN-ABŞ STRATEJİ ƏMƏKDAŞLIĞI KEYFIYYƏTCƏ YENİ MƏRHƏLƏDƏ

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan-ABŞ strateji əməkdaşlığı keyfiyyətcə yeni mərhələdə Azərbaycan yenidən müstəqillik əldə etdikdən sonra Amerika Birleşmiş Ştatları ilə əlaqələr 1992-ci ildə yaradıldı. Hazırda, ABŞ-in Azərbaycanda bir sefirlüyü, Azərbaycanın isə ABŞ-da bir sefirlüyü və bir konsulluğu fealiyyət göstərir. Dövlətlərarası diplomatik əlaqələr Ulu Önder Heydər Əliyev tərəfindən möhkəmləndi. 1997-ci il 29 iyul tarixində Prezident Heydər Əliyevin ABŞ-a rəsmi səfəri bu əlaqələrin möhkəmlənməsində əhəmiyyətə malikdir. Daha sonra 2003-cü il 23-27 fevral tarixlərində Ulu Önderin ABŞ-a işguzar səfəri əməkdaşlığın davamlığını əks etdirir. Ulu Önder Heydər Əliyevin ABŞ-a tarixi sefərləri nəinki bu iki ölkənin strateji əməkdaşlığının möhkəmləndirilməsində keyfiyyətcə yeni bir mərhələ, habelə, bu əməkdaşlığın fundamental əsaslarının bir daha sınaqdan çıxmışında vacib əhəmiyyət daşıyan hadisə oldu. Əməkdaşlıq əlaqələri Ulu Önder Heydər Əliyevin siyasi kursunu uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Dövlətlərarası qarşılıqlı işguzar görüşlər bu əlaqələrin davamlılığına söylenir. Prezident İlham Əliyevin Amerika Birleşmiş Ştatlarına səfəri də faydalı əməkdaşlığa əsaslanır. Birleşmiş Ştatların sabiq dövlət başçısı Barak Obamanın dəvəti ilə möhtəşəm Prezidentimiz İlham Əliyevin

Vaşinqtonda keçirilən Nüvə Təhlükəsizliyi Sammitində iştirak etmək üçün ABŞ-a sefər etməsi və burada yüksək seviyyəli dövlət rəsmiləri ilə görüşlərin keçirməsi münasibətlərin daha da dərileşməsini özündə əks etdirir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ABŞ-a sefəri ölkələrimiz arasında səmimi və sarsılmaz, qarşılıqlı maraqlar üzərində qurulan əlaqələrin tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu nümayiş etdirir.

BEYNƏLXALQ ENERJİ TƏRƏFDASLIĞI

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ABŞ-gerçekləşən səfəri iki ölkə arasında əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirməsinə impuls vermişdir. Azərbaycanla ABŞ arasında enerji sahəsində davam edən əməkdaşlığı da xüsusi olaraq qeyd etməliyik. 1994-cü ildə Xəzər hövzəsinin Azərbaycan sektorunda Azəri-Çıraq-Güneşli yataqlarının dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi üzrə "Ösrin müqaviləsi"ndə ABŞ şirkətləri yer almış, habelə həmin zamandan ABŞ tərəfi Azərbaycanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən əsas ixrac neft və qaz kəmərlerinin tikintisine fəal dəstək olmuşdur. 2017-ci il 14 sentyabr tarixində Azərbaycan və onun beynəlxalq enerji tərəfdəşləri arasında Azəri, Çıraq və Güneşli yatağının dərinləşdirilməsi üzrə müqavilə imzalanmışdır. ABŞ, həmçinin Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinə Cənub Qaz Dəhlizinin ərsəyə gəlməsində rol oynayır.

COP29 - ƏMƏKDAŞLIĞIN GENİŞLƏNDİRİLMƏSİNDE YENİ İMKANLAR

Görüş cərçivəsində ABŞ Dövlət katibi COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətələrə təbriklərini də Cənab Prezident etdirir və COP cərçivəsində

ABŞ-in da Azərbaycanla əməkdaşlıq və ölkəmizi bu istiqamətdə dəstekləməyə hazır olduğunu deyib. Təbriklərə görə min-nətdarlığını bildirən Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, COP29 Azərbaycanla ABŞ arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi və bu istiqamətdə birgə işin aparılması üçün çox yaxşı imkanlar yaradır. Beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi etməkdə maraqlı olan Azərbaycan dövləti bu toplantıların yüksək seviyyəde keçirilməsinə böyük şərait yaradır. Azərbaycanın dövlət maraqlarına uyğun şekilde həyata keçirilən bu tədbirlər ölkəmizin dünyadakı nüfuzunu günü-gündən daha da sarsılmaz edir. BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29-un bu il Azərbaycanda keçirilməsi əlbətə ki, ölkəmizə olan daha bir ehtiramın təzahürüdür. COP29 beynəlxalq konfransın Azerbaycanda, Bakıda keçirilməsi Azerbaycana növbəti dəfə böyük etimad və böyük hörmətin təzahürüdür. Əlbətə ki, Azərbaycanın dünyanın ən böyük və mühüm dövlətlərarası tədbirlərindən biri olan COP29-a 2024-cü ildə ev sahibliyi etməsi Prezident İlham Əliyevin növbəti tətənəli qələbəsidir. Təbii ki, beynəlxalq tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizin inkişafının təqdimatı baxımından da əhəmiyyətdir. İlk növbədə ölkəmizə gələn qonaqlar inkişafı öz gözləri ilə görmək imkanı qazanır, daha sonra isə bu haqda etraflı məlumatlarırlar. Bu cür tədbirlər eyni zamanda ölkəmizin beynəlxalq imicinə də müsbət təsir edir. Azərbaycan artıq beynəlxalq tədbirlərin keçirildiyi məkana çevrilib. "Cənab Dövlət katibi. Siz də qeyd etdiyiniz kimi, COP29 bizim ikitərəfli gündəliyimizin önemli bir hissəsidir. Bu, gündəliyimizdə duran məsələlərin mövzularını genişləndirir və biz cari ildə bütün təşəbbüsümüzə bağlı hökumətinizin dəstəyinə ümidi edirik", - deyə Azərbaycan Prezidenti bildirib.

"SÜLH SAZIŞININ ƏN QISA ZAMANDA BAĞLANMASI BİZİM MİLLİ MARAQLARIMIZA CAVAB VERİR"

Prezident İlham Əliyev onu da bildirib ki, gündəliyimizdə daha bir məsələ var və bu da Qafqazda regional vəziyyətdir, xüsusilə Ermənistən və Azərbaycan arasında sülhün əldə olunmasının perspektivləridir: "Azərbaycan sülh prosesinə sadıqdır və sülh sazişinin ən qısa zamanda bağlanması bizim milli maraqlarımıza cavab verir".

Bu iki dövlətin strateji müttefiqliyinin getdikcə yaxşılaşması, əməkdaşlığın genişlənməsi və əlaqələrin möhkəmlənməsi bütövlükde Cənubi Qafqazda sülhün, təhlükəsizliyin, qlobal enerji və kommunikasiya layihələrinin həyata keçirilməsi baxımından çox böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Dövlətimizin başçısı ölkəmizin Ermənistənla münasibətlərin normallaşdırılması və sülh gündəliyini dəstəklədiyi vurğulayıb, Münxen Təhlükəsizlik Konfransı cərçivəsində Ermənistən Baş naziri ilə keçirilmiş ikitərəfli görüşü qeyd edib və sülh müqaviləsinə dair danışıqların, sərhədlerin delimitasiyası üzrə görüşlərin keçirilməsi ilə bağlı razılaşmaların əldə olunmasını müsbət addım kimi qiymətləndirib. Artıq regionda de-faktō sülhün olduğunu bildirən Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, Azərbaycan-ABŞ ikitərəfli əlaqələri Ermənistən ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması prosesindən kənar şəkildə özlüyündə inkişaf etdirilməlidir.

Söhbət zamanı regional bağıntılar, nəqliyyat, Orta Dəhliz və qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Hazırda iki ölkə arasında əməkdaşlıq yeni mərhələyə qədəm qoyub. Bu da ölkəmizin beynəlxalq aləmdəki mövqelərini daha da artırır, Azərbaycanın dünyanın inkişaf etmiş dövlətləri ilə qarşılıqlı əməkdaşlığı malik olduğunu bir daha göstərir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Münxen Təhlükəsizlik Konfransında iştirak etmək üçün Almaniyaya səfər edib və orada bir sıra önemli görüşlər keçirin. Qeyd edək ki, bütün görüşlər qarşı tərefin müraciətindən sonra baş tutub.

Münxen Təhlükəsizlik Konfransının sedri Kristof Xoysqen dəvəti qəbul etdiyinə və iştirakına görə dövlətimizin başçısına təşəkkürünü bildirib, COP29-un Azərbaycana keçirilməsi münasibetlə təbrik-lərini çatdırıb. K.Xoysqen Azərbaycanla COP29 çərçivəsində əməkdaşlığı və həmin sessiya zamanı ölkəmizdə birgə tedbirin keçirilməsinə hazır olduğunu vurğulayıb. Görüşdə, həmcinin regional məsələlər müzakirə olunub. Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşdırılması, sülh müqaviləsinin imzalanması üçün ikitərefli və xüsusən də vasitəçilərsiz görüşlərin daha effektiv olduğu bir daha vurğulanıb. Azərbaycan Prezidenti qarşı tərefin müraciətinə əsasən Bundestaqın Xristian-Demokrat / Xristian-Sosialist İttifaqı (CDU/CSU) fraksiyاسının üzvü Armin Laschet, Dünya Bankının baş idarəedici direktoru Aksel Trotsenburq, ATƏT-in Baş katibi, Münxen Təhlükəsizlik Konfransı Fondu Şurasının vitse-prezidenti xanım Helqa-Mariya Şmid və digər şəxslər keçirdiyi görüşlərdə dünya və regional məsələlər müzakirə olunub.

Kanslerdən müraciət və görüş

Prezident İlham Əliyev Almaniya Kanslerinin müraciəti əsasında onunla keçirilən görüşü konstruktiv adlandırbı və faydalı mühitdə keçdiyini qeyd edib. Artıq Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşdırılması, sərhədlərin delimitasiyası və sülh müqaviləsi üzrə danışqların aparılması istiqamətində razılıqların əldə olunduğu, bu xüsusda xarici işlər nazirləri səviyyəsində tezlikle görüşün keçirilecəyinin razılışdırıldığını diqqətə çatdırıb. Sülhün əldə edilməsinin və sülh müqaviləsinin imzalanmasının çox real olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı regionda de-fakto sülhün mövcud olduğunu bildirib. COP29-a sədrliyin Azərbaycana verilməsi prosesinin Ermənistanla Azərbaycan arasında qarşılıqlı anlaşma və kompromis şəraitində reallaşmasının özünün bütövlükde müsbət bir addım olduğu, bu dinamikanın davam etdirilməsinin vacibliyi diqqətə çatdırılıb. Qarşı tərefin müraciətinə əsasən ATƏT-in Baş katibi, Münxen Təhlükəsizlik Konfransı Fondu Şurasının vitse-prezidenti xanım Helqa-Mariya Şmidə görüşdə Azərbaycan Prezidenti ATƏT çərçivəsində keçmişin qallıqları olan bir sıra mexanizmlərin – bu xüsusda Minsk qrupu, Yüksek Səviyyəli Planlaşdırma Komitesi və ATƏT-in fealiyyətə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi kimi tamamilə fəaliyyətsiz strukturların artıq ləğv edilməsinin vaxtinin çoxdan yetişdini vurğulayıb. Dövlətimizin başçısı hazırda ATƏT çərçivəsində bündə problemlərinin olduğunu nəzərə alaraq, mövcud məhdud maliyyə resurslarını daha məqsədyönlü hədəflərə doğru yönəltməyin önemini diqqətə çatdırıb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Almaniya kansleri Olaf Şolsun müraciətindən sonra Münxen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində bu ilin ilk görüşünü keçiriblər və sülh müqaviləsi üzərində işi davam etdirmək barədə razılığa gəliblər. Bakının ABŞ və Fransanın vasitəciliyində imtina etdiyi, İrəvanın isə Qərb platformlarına üstünlük verdiyi bir şəraitdə Berlin təşəbbüsü Moskvanın elindən almaq və Cənubi Qafqazda nizamlanmanın əsas vasitəsinə əvvəl müraciət üçün cəhdər etdiyi ortadadır. Müsbət xəbərlərin keskin qitligini yaşayan dünya diplomatiyasının iflic olduğu bir şəraitdə keçirilən 60-ci Münxen Təhlükəsizlik Konfransının iştirakçıları beynəlxalq münaqişələrdən ən azı birinin - Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həlli perspektivlərini qiymətləndirməkdə nikbinliyə əsas ver-

Münxendən sülhə, yoxsa...

Azərbaycan Ermənistanla anlaşır, “alman maşını” baş ağıridır

diyi görüntüsü yaratmaq isteyirler.

Almaniya kansleri Olaf Şolz şənbə günü baş tutan və iki hissədən ibarət Münhen konfransında iştirak edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın görüşünün təşəbbüskarı kimi çıxış etmək istəyir. Halbuki, bu görüş planlaşdırılmadığından və Azərbaycanın “vasitəcilik dövrü bitdi” deməsindən sonra Almaniya liderinin bu sayaq çıxışı anlaşılan deyil. Yeni, Almanyanın federal kansleri vasitəçi deyil. Əvvəlcə Azərbaycan və Ermənistan liderləri kanserin iştirakı ilə danışqlar aparıblar, bundan sonra Olaf Şolz tək-bətək danışqlar aparmaq üçün İlham Əliyev və Nikol Paşinyanı tərk edib.

Azərbaycan Prezidenti ilə Ermənistanın baş naziri arasında ünsiyyətin ilkin olaraq planlaşdırılmamasına və Almaniya kanserinin əvvəller Qərbin vasitəcilik missiyasında fəal iştirak etməməsinə baxmayaraq, Olaf Şolzun improvisasiyası çoxları üçün gözənlənməz oldu. İlham Əliyev və Nikol Paşinyan arasında iki ölkə arasında sərhəddə vəziyyətin gərginleşməsindən qısa müddət sonra baş tutan bu ilin ilk görüşündən sonra tərəflər Cənubi Qafqazda sülh prosesinin yenidən başlaması baredə razılığa geliblər. Keçən il iyulun 15-də Brüsselde Carlz Mişelin vasitəciliyi ilə aparılan danışqlar əvvəlcə dayandı, sonra isə bu format az qala tamamilə dağıılma təhlükəsi ilə üzləşdi. Münhəndə tərəflər sülh müqaviləsi üzrə danışqların bərpası və münasibətlərin normallaşdırılması tədbirləri ilə bağlı məsələləri müzakirə ediblər. Azərbaycan tərəfi təsdiq edib ki, xarici işlər nazirləklərinə yaxın vaxtlarda sülh müqaviləsi ilə bağlı iclasın və sərhədin delimitasiyası komissiyasının iclasının keçirilməsi tapşırılıb. Oxşar bəyanat İrəvanda da verilib. “Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin nizamlanması prosesi və regionda sülhün və sabitliyin təmin edilməsinə yönəlmış addımlar müzakirə edilib. Sülh müqaviləsi üzərində işin davam etdirilməsi ilə bağlı razılıq əldə olunub”, - deyə Ermənistan hökumətinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Olaf Şolz Bakı və İrəvan arasında gedən danışqları qiymətləndirərək nəticədən məmənluğunu ifade edib. “Üçtərəfli danışqlar zamanı Federal Kansler iki ölkə arasında sülh danışqlarını tez bir zamanda yekunlaşdırmağa çağırıb. Kansler, həmcinin mövcud fikir ayrıqlarının və həll olunmamış məsələlərin müstəsna olaraq sülh yolu ilə və gücləbiyə edilmədən həllinə dair her iki tərefin ifade etdiyi razılışmanı müsbət qiymətləndirib”, - Almaniya Nazirlər Kabinetinin mətbuat xidmətindən bildirilib. Bəyanatda deyilir ki, Berlinin səyləri Avropa Şurasının rəhbəri Şarl Mişelin Cənubi Qafqazın həlli missiyasının davam etdirilməsinə töhfə verməlidir.

Sülh danışqlarına hazırlıq

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında Münhen görüşüne ilk cavab verənlərdən biri ABŞ-in Azərbaycandaki keçmiş səfiri, ATƏT-in Minsk qrupunun keçmiş həmsədri Metyu Brayza olub. “İlham Əliyevlə Nikol Paşinyanın Münhəndə sülh danışqlarının davam etdirilməsi ilə bağlı razılığa gəlməsini çox müsbət hal hesab edirəm. Güman edirəm ki, növbəti görüşdə iki ölkə liderlərinə sülh müqaviləsi və sərhədlərin delimitasiyası üzrə danışqlarda irəlileyişə nail olmaqdə köməklik göstərmiş təcrübəsi olan Şarl Mişel vasitəcilik edəcək”, - deyə cənab Brayza bildirib.

Xatırladaq ki, öten ilin iyulunda Brüsselde Şarl Mişelin vasitəciliyi ilə əvvəlki ünsiyyətdən sonra Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin öten ilin oktyabrında Qranadada beşrəfli formatda yenidən görüşü baş tutmalı idi. Avropa Siyasi Birliyinin səmmiti çərçivəsində. Gözənləndiyi kimi, onun iştirakçılara iki ölkənin liderlərindən başqa Şarl Mişel, Olaf Şolz və Fransa prezidenti Emmanuel Makron da daxil olmalı idi. Lakin son anda görüş baş tutmadı - Prezident Əliyev Qərb tərəfləşərinin yanlış addımları səbəbindən Qranadaya uçmaqdan imtina etdi. Brüsselde Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanla birgə mətbuat konfransında Josep Borrell Azərbaycan sərhədçilərinin ateşə tutulmasına cavab olaraq rəsmi Bakının həyata keçirdiyi sonuncu “qisas əməliyyatı”ni “həddindən artıq” adlandırbı. Avropa diplomatiyasının rəhbərinin iddialarına reaksiya verən Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi ittihamları əsassız adlandırbı. Ölkənin diplomatik idarəsinin bəyanatından belə görünür ki, Azərbaycan tərəfinin atlığı addımlar “tamamilə adekvat və yerli xarakter daşıyır” və Ermənistan tərəfinin hərbi eskalasiyani genişləndirmək cəhdlerinin qarşısını alıb.

Bütün bunların fonunda kansler Şolzun səyəli ilə Berlinin gözlənilmədən Paris və Vaşington kimi Bakı-İrəvan danışqlarında “Qərb vasitəcisi” tituluna iddiasının sülh müqaviləsi bağlamaq ideyəsini canlandırma bilərmi, suali hələ de cavabsızdır. İlham Əliyevlə Nikol Paşinyanın Münxen Təhlükəsizlik Konfransında görüşündən əvvəl danışqların dalana dırənməsinin səbəblərdən biri də hər iki tərəfə uyğun platformın olmaması idi. Öten ilin sonunda Bakı Qərb vasitəciliyinə marağını itirməye başladı və Moskvanın vasitəciliyi ilə uzunmüddəli sülhün bağlanması imkanlarını nəzərdən keçirməyə hazır olduğunu bəyan etdi, lakin Rusiya vasitəciliyi İrəvana uyğun gəlmədi. İndi isə Münhen görüşündən sonra belə bir perspektiv yaranır ki, Qərbin Cənubi

Qafqazda sülhə yeni təkan verə bilər, hələlik sözde

Paşinyan yenə Moskvanın əleyhinə danışdı

Ermənistan Ukrayna münaqişəsində Rusiyaya dəstək vermir. İrəvan bu məsələdə Moskvanın müttəfiqi deyil. Baş nazir Nikol Paşinyan bunu Münhəndə təhlükəsizlik konfransında deyib. “Mən çoxdan deyirəm ki, Ermənistan Ukrayna məsələsində Rusyanın müttəfiqi deyil. Bu, bizim səmimi mövqeyimizdir”, - Paşinyanın bəyanatında deyilir. Paşinyanın sözlərinə görə, Ukrayna xalqı Ermənistan vətəndaşlarına dostdur. O əlavə edib ki, Rusiya ilə Ukrayna arasındakı münaqişəyə təsir edə bilməməsindən təessüflənir. Bundan əvvəl Paşinyan qeyd edib ki, Ermənistan ərazisində Rusiya hərbi bazasının olmasından heç bir fayda görmür. O, əlavə edib ki, Rusiya müttəfiqlik öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi üçün onu əvəz edəcək yeni tərəfdəşlər axtarıb.

NATO həm Ermənistanı, həm də Azərbaycanı

NATO baş katibinin Qafqaz və Mərkezi Asiya üzrə xüsusi nümayəndəsi Xavyer Kolomina bildirib ki, alyans Ermənistan və Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşmasına güclü dəstək verir. Buna səbəb Münhen Təhlükəsizlik Konfransında Nikol Paşinyanın İlham Əliyev arasında aparılan danışqlar olub. Əvvəller onlar 2023-cü ilin iyulunda görüşürlər, bundan sonra Azərbaycan hakimiyyəti onlara qərəzli münasibət bəsləyərək dəvətlərdən imtina etməyə başlayıb. Bakı ilə İrəvan arasında görüş Almaniya kansleri Olaf Şolzun müraciətindən sonra mümkün olub. Mübahisəli məsələləri zorakılıq olmadan həll edəcəklərinə hər iki rəhbərliyi söz verib. Sülh müqaviləsinin mümkün qədər tez imzalanmasına çağırış olub. Tərəflər bu mövzunun müzakirəsini davam etdirmək üçün yaxın vaxtlarda xarici işlər nazirlərinin görüşünü təşkil etmək barədə razılığa gəliblər. Kanslerdən başqa Ermənistan və Azərbaycan liderləri ABŞ Dövlət Departamentinin rəhbəri Entoni Blinkenlə dəfərli danışqlar aparıblar. Belə ki, Əliyev amerikalı diplomata bildirib ki, Cənubi Qafqazda artıq de-fakto sülh bərqərar olub və onun möhkəmənməsi regional problemdir və Bakı ilə Vaşington arasında münasibətlərə təsir etməlidir. Paşinyan isə əksinə, Blinkenlə fevralın 13-də dörd erməni əsgərinin öldürülməsinə səbəb olan Azərbaycanla sərhəddə artan gərginliyi müzakirə edib.

Dövlət Katibi Ermənistan rəhbəri ilə səhbi məhsuldar adlandırbı. “Biz Ermənistanın sabit dünyaya sadıqlılığını yüksək qiymətləndiririk. Biz həmcinin ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə əlaqələri gücləndirə bilərik”, - deyə Dövlət Departamentinin rəhbəri bildirib. O, həmcinin İlham Əliyevə xoş münasibətlərinin olduğunu və ABŞ-Azərbaycan əməkdaşlığını inkişaf etdirməyə hazır olduğunu deyib. Öz növbəsində Paşinyan NATO-nun keçmiş baş katibi Anders Foq Rasmussenle “regional inkişaf və təhlükəsizlik problemlərini” müzakirə edib. Bildiğiniz kimi, istefasından sonra Rasmussen Global beynəlxalq siyasi konsalting təşkilatını təsis edib. Həmçinin, 2022-ci ildə o, Kiyev üçün təhlükəsizlik zəmanətlərini hazırlanmaq üçün Ukrayna hakimiyyəti tərəfindən yaradılmış platformaya rəhbərlik edir. Konfransda İlham Əliyevin keçirdiyi görüşlər və söylədiyi önemli fikirlər Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olmasına hesablanmışdı. 30 ildir ki, regionda Ermənistanın işğalçı siyaseti sayəsində məharibə girdabındadır. 44 günlük Vətən məharibəsi Azərbaycan üçün ədalətin bərpası, işğalçıya qarşı adekvat cavab tədbiri olmaqla yanaşı dünya birliliyi qarşısında xalqımızın özünü təsdiqi kimi də qəbul edilməlidir. Bəli, xalq-ordu birliliyi və öz sərkərdəsinə sadıqlı şər qüvvə üzərində qələbəmizi, həm də 200 ilde sonra Böyük Zəfərimizi təmin etmiş oldu.

V.VƏLİYEV

Müasir dövrdə güclü və qüdrətli dövlətlər sırasında yer alan Azərbaycan hər ötən gün daha da inkişaf edir və bir qədər də möhkəmlənir. Bu güc və qüdrətin təməlində söz yox ki, Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və Prezident İlham Əliyevin uğurla davam etdiriyi siyasət dayanır.

Məhz hələ Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin 1993-cü ilde xalqın çağırışının ilkinci dəfə hakimiyyətə gəlmişindən sonra qoyulan ve çox böyük müdrikkiliklə aparılan siyaseti nəticəsində Azərbaycan bütün çətinlikləri ve maneeləri aradan qaldıraraq azad, demokratik, sosial iqtisadi cəhətdən inkişaf edən dövlətə çevrildi. Yəni, liderimizin müdrikkiliyi, uzaqqörənliliklə apardığı siyaseti Azərbaycana böyük qəlebələr getirdi. Əger Ulu Öndərimiz xalqını istək və arzularının çağırışına səs verməsə idi, təbii ki, Azərbaycanın müstəqilliyi sual altına düşə bilərdi, dövlətciliyimiz məhv olar, suvereniliyimiz fəlakətə düşçə olardı. Tarixi acı reallığı bunu təsdiq edir. Liderin olmaması səbəbindən 1918-ci ilin mayında qurulan və 23 ay yaşayış Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süquta uğradı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süquta uğradıqdan sonra Azərbaycan xalqı özünün çoxəsrlik dövlətcilik ənənələrini davam etdirərek, 18 oktyabr 1991-ci ilde qəbul etdiyi "Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiya aktı" ilə yenidən dövlət müstəqilliyini qura bildi. Lakin liderin olmaması səbəbindən yenidən ölkə təlatümlü veziyətə üzləşdi. 1992-ci ilde iqtidara gələn AXC-Müsavat cütlüyü hakimiyyətdə qaldığı bir il ərzində ölkəni uçuruma sürüklədi. Yanlış siyasetin aparılmasının nəticəsi olaraq ölkəmizdə anarxiya, xaos, hərc-mərclik hökm süründü. Qanunsuz silahlı dəstələr, quldur dəstələri meydan sulayırdılar. İqtidarın səriştəsizliyi nəticəsində Azərbaycan iqtisadi böhranın məngənəsinde boğulur, ölkə parçalanırıldı. Bundan istifadə edən erməni hərbi birləşmələri xarici güclərin hərbi siyasi dəstəyi ilə ardıcıl olaraq torpaqlarımız işğal edirdi. Gəncədə baş verən hərbi qiyam ölkədə cərəyan edən xaos və anarxiyanın, hərc-mərcliyin kulminasiya nöqtəsi oldu. AXC-Müsavat iqtidarı mövcud problemləri həll etmək əvəzinə xalqın üzərinə silahlı dəstələr göndərib, qırğınlara yol açan fəaliyyət yolu tutdular.

İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi başlıca istigamətlərdən oldu

Ağır ve fəlakətli proseslərini aradan qaldırmaq üçün işiqlı ziyalılar bir araya gəldi. Onlar dövlət müstəqilliyinin itirilməsinin, vətəndaş müharibəsinin qarşısının alınması üçün Ulu Öndər Heydər Əliyevin Başı şəhərine gəlib hakimiyət sükanı arxasına keçməsi çağırışını etdi. Bununla bağlı 1992-ci ilin oktyabrın 16-da "91"-lərin Dahi Öndər Heydər Əliyevə müraciəti ünvanlandı. Ulu Öndər Heydər Əliyev 1992-ci il oktyabrın 24-də ziyalıların müraciətinə müsbət cavab verməklə gözlərdə ümid çərägi yandırdı. 1993-cü il iyunun 15-də Heydər Əliyev Bakıya gəldi, ölkəmizi xaosdan, anarxiyadan, parçalanmaqdan, yox olmaqdan xilas etmək üçün gərgin fəaliyyətə başladı. Qısa müddədə siyasi sabitliyə, iqtisadi dirçəlişə nail olundu. Bütün sahələrdə olduğu kimi, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi sahəsində Dahi Öndərimiz Heydər Əliyev mütərəqqi addımlar atdı, qərar və fermanlar imzaladı. Milli sərvətimiz olan yeni konstitusiyanın qəbul edilməsi xalqımıza əvəzsiz xəzinə bəxş etmiş oldu. Müstəqil Azərbaycanımızın ilk Konstitusiyası Dahi Öndərimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanı və 1995-ci il noyabrın 12-də ümumxalq səsvermesi (referendum) yolu ilə qəbul edildi. 1995-ci il noyabrın 27-də qüveyə minmiş bu qanun müstəqil Azərbaycanın ilk, ümumilikdə isə ölkəmizin beşinci Konstitusiyası idi. Təəssüflər olsun ki, 1918-ci ildə qurulan və cəmi 23 ay özür sürən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Əsas Qanunu qəbul edilməmişdir. Sadəcə, AXC parlamentin qəbul etdiyi qanunlarla idarə edilmişdir. Düzdür, o dövrde qanun layihəsi hazırlanırdı, lakin bolşevik Rusiyasının Azərbaycanı işğal etməsi

tli dövlətlər sırasında yer alan inkişaf edir və bir qədər də möhəlində söz yox ki, Ulu Öndərimiz u və Prezident İlham Əliyevin vanır.

AXC-nin Əsas qanunu qəbul etməsinə imkan vermedi. Yalnız Ana Yasa Azərbaycanın SSRİ-nin tərkibinə daxil olduqdan sonra Rusyanın qanunları əsasında 1921-ci il mayın 19-da hazırlanaraq qəbul edilmişdir. Azərbaycanın sayca ikinci konstitusiyası 1927-ci ilin mart ayında qəbul edilmişdir. O zaman Azərbaycan ittifaqının tərkibi

rının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında 22 fevral 1998-ildə imzaladığı Fermanında qeyd olunur ki Azerbaycan Respublikasının ümumxalı səsverməsi ilə qəbul edilmiş Konstitusiyasında insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi dövlətimizin ali məqsədi kimi bəyan edilmişdir. Azərbaycan dövləti siyasi-hüquqi potensialından tam istifadə etməklə bu məqsədin nail olmaq və müvafiq hüquqi mexanizmlər yaratmaq üçün tədbirlər görülməlidir. Konstitusiyada irqindən, milliyyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən, əqidəsindən, siyasi və sosial mənsəbliyətindən və sair hallardan asılı olmayaraq he-

Hüquqi İslahatlar sisteminde yeni dövr başlayır

bində idi. 1936-cı ildə SSRİ-nin yeni əsas qanunu qəbul edildikdən sonra ona müvafiq olaraq, 1937-ci ildə Azərbaycanın sayca üçüncü konstitusiyası qəbul olundu. Azərbaycan SSR-in sayca dördüncü konstitusiyası 1978-ci ildə qəbul edildi. Bu konstitusiyanın hazırlanması və qəbulu Ulu Önder Heydər Əliyevin iştirakı ilə həyata keçirilmişdir. Dahi Öndərimizin tekidi ilə 1978-ci il konstitusiyasında Azərbaycan dilinin dövlət dili statusu eks olundu. Konstitusiyada Azərbaycan dilinin dövlət dili elan olunması haqqında 73-cü maddə qəbul olundu. O vaxta qədər SSRİ məkanında rus dili hökm-ran dil kimi təbliğ edilirdi. Bele bir şəraitdə, yalnız Ulu Önder Heydər Əliyevin yenilməz iradəsi sayesində 73-cü maddənin qəbulu mümkün olmuşdur.

**Şərqdə ilk dəfə olaraq Azərbaycanda
ölüm cəzasının ləğv edilməsi
barədə qanun qəbul etmişdir**

rının ve azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsi
sində tədbirlər haqqında 22 fevral 1998-ci
ildə imzaladığı Fərmanında qeyd olunur ki,
Azerbaycan Respublikasının ümumxalq
səsverməsi ilə qəbul edilmiş Konstitusiyasında
insan və vətəndaş hüquqlarının və
azadlıqlarının təmin edilməsi dövlətimizin
dövlətimizin ali məqsədi kimi bəyan edilmiş
dir. Azerbaycan dövləti siyasi-hüquqi poter
sialından tam istifadə etməklə bu məqsəd
nail olmaq və müvafiq hüquqi mexanizmlər
yaratmaq üçün tədbirlər görülməlidir.
Konstitusiyada irqindən, milliyyətindən,
dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən
əqidəsindən, siyasi və sosial mənsubiyyyətindən
və sair hallardan asılı olmayaraq hər

hüquq-mühafizə orqanları qarşısında vacib vəzifə kimi qoymuşdur. Ulu Öndərimiz ölkəmizdə demokratiyanın daha da inkişaf etdirilməsi sahəsində görülen tədbirlərin genişləndirilməsi məqsədilə 1998-ci il fevralın 22-də "İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında" fərman imzalılmışdır. İnsan hüquqları sahəsində həyata keçiriləcək tədbirlərin istiqaməti və konsepsiya həmin sənədle müəyyən edildi və ümumdövlət səviyyəsinə qaldırıldı. Bunun artdıncı təsdiq edilmiş "İnsan hüquqlarının müdafiəsinə dair Dövlət Proqramı"nda Azərbaycanın konkret inkişaf mərhələsinə uyğun olaraq insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində həyata keçirilən tədbirlərin səmərəlliliyinin artırılması, elmi-tədqiqat institutunun yaradılması, hüquqi mexanizmlərin təkmilləşdirilməsi, beynəlxalq qurumlarla əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi, mütəxəssislərin hazırlanması, öhdəliklərə əməl edilməsi və digər vəzifələrin həyata keçirilməsi nezərdə tutulmuşdur.

Dahi Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyaseti uğurla davam etdirən ölkə Prezidenti İlham Əliyevin yürütdüyü iqtisadi, siyasi və hüquqi islahatların əsasında da məhz insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təminini məsələsi dayanır. Bununla bağlı ölkəmizin məhkəmə-hüquq sisteminde əsaslı islahatlar aparılmış, bu sahədə fəaliyyətin təkmilləşdirilməsi, ədliyyə orqanlarının inkişafı, ədalet mühakiməsində qanunçuluğun artırılması, müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin möhkəmləndirilməsi üçün genişmiqyaslı tedbirlər görülmüşdür. Bele islahatların məntiqi davamı olaraq dövlət başçısının 28 dekabr 2006-ci il tarixli sərəncamı ilə "Azərbaycan Respublikasında İnsan Hüquqlarının Müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planı" təsdiq edilmişdir. Bu sənəd insan hüquqlarının təmin edilməsi prosesinin keyfiyyətcə yeni müstəviyə keçməsinə, universal və regional seviyyədə yeni əməkdaşlıq strategiyasının qurulmasına, dövlətlə vətəndaş cəmiyyəti arasında tərəfdəşliq münasibətlərinin yaradılmasına xidmət etmişdir. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin strategiyasına sadiq olan Prezident İlham Əliyev ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə 2011-ci il dekabrın 27-də imzaladığı sərəncamla "Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Programı"ni təsdiq etmişdir.

Avropanın ən inkişaf etmiş azad, demokratik dövlətlərindən olan Azərbaycanda insan hüquqlarının və azadlıqlarının qorunması istiqamətində bir çox qanunlar, o cümlədən “Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının həyata keçirilməsinin tənzimlənməsi haqqında” Konstitusiya Qanunu, Seçki Məcəlləsi, “Sərbəst toplaşmaq azadlığı haqqında”, “Siyasi partiyalar haqqında”, “Qeyri-hökumət təşkilatları (ictimai birliliklər və fondlar) haqqında”, “Dini etiqad azadlığı haqqında”, “İnformasiya əldə etmək haqqında”, “Məlumat azadlığı haqqında”, “Gender bərabərliyinin təminatları haqqında”, “Həbs yeri-lərində saxlanılan şəxslərin hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi haqqında” və digər qanunlar qəbul edilib. Aparılan islahatlar, həyata keçirilən işlər insanların daha yaxşı və firavan yaşamasına hesablanıb. Təbii ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən esası qoyulan və Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla aparılan bu siyaset bundan sonra davam etdirilecek. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, güclü və qüdrətli Azərbaycanın bu günü kimi sabahı da işıqlı və parlaq olacaq. Xüsusilə də, 30 il erməni işğalı altında olmuş torpaqlarımızın azadlığına qovuşmasından sonra xalqımızı daha firavan və xoşbəxt gələcək gözləyir. Həm də birmənəli mövqə ondan ibarətdir ki, Dahi Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoymuş siyaset millətimiz və dövlət üçün yalnız və yalnız uğurlar vəd edir.

İLHAM ƏLİYEV

İraqlı professor: "Prezident İlham Əliyevin balanslaşdırılmış xarici siyasəti Azərbaycana nüfuz qazandırıb"

Iraq-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri, İraq Strateji Araşdırma Mərkəzinin sədri, professor Moatazz Muhi Əbdülhəmidin "alnahar", "sharaffpress", "nayrouz", "drabeen", "wrkaanews", "alhadathcentre", "jedar.news", "samabaghad" saytlarında "Prezident Əliyevin böyük qələbəsi" sərlövhəli analitik məqaləsi dərc olunub.

Məqalədə fevralın 7-de Azərbaycanda keçirilən növbədənənar prezident seçkiləri təhlili edilib. Diqqətə çatdırılıb ki, proses rəvan və şəffaf şəkildə keçdiyi üçün səsvermə hüququ olan milyonlara Azərbaycan vətəndaşı səs vermek üçün seçki məntəqələrinə axışır. Prezident İlham Əliyev 90 faizdən çox səs toplayaraq böyük qələbə qazanıb. Seçkilər Azərbaycan Ordusunun bir müddət əvvəl ildirim sürtəti ile geri qaytarlığı Qarabağ iqtisadi zonası da daxil olmaqla, ölkənin bütün ərazisini əhatə edib.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov keçirdiyi metbuat konfransında "Azərbaycan xalqının İlham Əliyevi ölkə prezidenti seçdiyini" açıqlayıb. Şübə yoxdur ki, 2003-cü ildən Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik edən Prezident İlham Əliyev demokratik transformasiyaya əsaslanan yeni qaydaların yaradılmasına çalışır.

Görünən odur ki, seçicilər Prezident İlham Əliyevin Qarabağın bütün ərazisinin işğaldan azad edilmesi və ölkə suverenliyinin bərpası ilə bağlı möhtəsəm hərbi uğurunu xüsusi dəyərləndiriblər. İlham Əliyev inkişaf etmiş dövlətlərlə strateji tərəfdəşliq əlaqələri qurmaqla yanaşı, böyük qonşuları ilə əməkdaşlığı mümkin qədər yüksək səviyyədə saxlamağa, Azərbaycanın ətrafindəki təhlükələri azaltmağa çalışır.

Həqiqət budur ki, Prezident İlham Əliyevin balanslaşdırılmış xarici

Orduşu Qarabağda fealiyyət göstərən qanunsuz silahlı dəstələri məğlub edərək, suverenliyinin bərpasına nail oldu. Sülh sazişinin imzalanması üçün şəraitin yarandığını bildirən Prezident İlham Əliyev Azərbaycan və Ermənistən arasında zəmanətçiye ehtiyac olmadığını söyləyib.

Materialda vurgulanıb ki, Prezident İlham Əliyevin şəxsiyyəti, onun siyasetinin aspektləri öyrənilməyə və tədqiqə layiqdir. O, iyirmi il

siyaseti Azərbaycana nüfuz qazandırıb ki, bu da ölkənin iqtisadi tərəqqiye və hərəkəli inkişafına aparan yoldur.

Professor yazıb ki, Azərbaycan bundan sonra da böyük dövlətlər və bəy-nəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığını davam etdirəcək. Bu mənada Azərbaycan ərəb dünyası, eləcə də İraq ilə əlaqələrini daha da inkişaf etdirəcək, xalqlar arasında mədəni və tarixi yaxınlaşmağa əsaslanan yeni münasibətlər sistemi formalaşacaq.

Prezident İlham Əliyev müasir dördə ikili standartlar siyaseti ilə barışmayacağını bildirib, Ermənistənə yeni mühərabənin mümkün玩意ını istisna edib, Fransanı Azərbaycanı tezyiq altında saxlamaq üçün İrəvanı təlim və silahlandırmada ittihəm edib.

2023-cü ilin sentyabrında bir neçə saat davam edən antiterror tədbirlərindən sonra Azərbaycan

erzində kifayət qədər kasib bir ölkəni tekçə Qafqazda deyil, Qərbi və Orta Asiyənin əsas oyunçularından birinə çevire bildi. Bu, daha çox onunla bağlıdır ki, Heydər Əliyevin siyasetini uğurla davam etdirən İlham Əliyev danişşılardan aparmağı və özünəməxsüs beynəlxalq əlaqələr qurmağı çox yaxşı bacarıq. İlham Əliyev Azərbaycanın səfəli coğrafi mövqeyində yararlanaraq, xalqın dəstəyini səfərber edə bilir. O, Azərbaycanı Ərebistan, Rusiya, Türkiye və Çin arasında kəsişmə nöqtəsinə çevirir.

Azərbaycanın tehlükəsizliyini təmin etmək üçün onun kifayət qədər gücü və qüdrəti var. Andiçmə mərasimində vurğuladığı kimi, "Orada (Xankəndidə - red.) verdim səs, o qutuya atdığım bülleten, sadəcə olaraq, bülleten deyildi. Bu, erməni separatçılarının tabutuna vurulan son mismar idi".

55 yaşlı Siyavuş Novruzov

Fevralın 17-də Milli Məclisin komitə sədri Siyavuş Novruzovun 55 yaşı tamam olub. Siyavuş Novruzovu yaxından tanışanlar, onunla birlikdə işləyən, ictimai-siyasi və mədəni tədbirlərdə birgə iştirak edənlər onun sadə və səmimi bir insan olduğunu əminliklə söyləyirlər. Digər tərəfdən, Siyavuş Novruzovun həyat və fəaliyyətinin başlıca strixlərini təsvir edərkən əminliklə onu möhkəm əqidəli, principial və vətənpərvər şəxsiyyət, Heydər Əliyev ideyalarına sadıq olan fədakar insan kimi təsvir edirik. Ona görə ki, Siyavuş Novruzov gənclik illərindən etibarən xalqımız və dövlətimiz qarşısında çoxsaylı xidmətlər göstərən, səmərəli fəaliyyəti ilə dövlətçiliyin inkişafına mühüm töhfələr verən ictimai-siyasi xadim kimi tanınır.

Regional məsələlər komitəsinin sədridir. Azərbaycan-Çin parlamentlərərə əlaqələr üzrə işçi qrupunun rəhbəri, Amerika Birləşmiş Ştatlari, Bolqarıstan, İtaliya, Latviya, Mərakeş parlamentləri ilə əlaqələr üzrə işçi qruplarının üzvüdür. NATO-nun Parliament Assambleyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvüdür.

Ümummilli məsələlərdə daim principi-al mövqedən çıxış edən Siyavuş Novruzovu cəmiyyətə daha yaxşı tanıdan amillərdən biri onun 1990-ci illərin əvvəlində vətənpərvər şəxsiyyət kimi Azərbaycanın qarşılaşdığı problemlərə biganə qalmaması və ölkəmizin tənəzzüldən xilas olması üçün Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycanda yenidən siyasi hakimiyyətə gəlməsi uğrunda aparılan mübarizədə yer alması idi. O da milli təəssübəşşlik nümayiş etdirən digər vətənpərvər şəxsiyyətlər kimi, ölkəmizin üzləşdiyi çətinliklərdən yegane xilas yolunu Ümummillili liderin Azərbaycanda yenidən siyasi hakimiyyətə gəlməsində göründü. Siyavuş Novruzov da bu cür mürəkkəb situasiyada əsl vətəndaşlıq mövqeyini nümayiş etdirək, Ulu öndərin ölkəni xilas etməsinin zəruriliyini bildirək bu istiqamətdə fədakar və mübariz yanaşma ortaya qoyurdu.

SOS Media Qrupun kollektivi adından hörmətli deputatımızı doğum günü münasibətlə ürəkdən təbrik edir, ictimai-siyasi və ailə həyatında uğurlar arzulayırıq.

Siyavuş Novruzov 1969-cu il fevralın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Babek rayonunun Cəhri kəndində anadan olmuşdur. Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsini və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəciliyik Akademiyasının Dövlət və bələdiyyə idarəetməsi fakültəsini bitirmiştir. Hüquq üzrə fəlsəfə doktorudur. Əfqanistən və Qarabağ mühəribələri veteranidır. 1-ci dərəcəli "Vətəne xidmətə görə" və "Şöhrət" ordenləri ilə təltif edilmişdir. 3 kitabın müəllifidir. Rus və ingilis dillərini bilir.

1990-cı ildən "Əlinçə" Xeyriyyə Cəmiyyətinin şöbə rəisi, məsul katibi işləmişdir. 1994-1996-cı illərdə Yeni Azərbaycan Partiyası Mərkəzi Aparatının işlər müdürü, 1996-1999-cu illərdə Təşkilat şöbəsinin müdürü vəzifələrində çalışmış, 1995-2005-ci illərdə Yeni Azərbaycan Partiyası Gənclər Birliyinin sədri olmuşdur. Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür. İkinci, üçüncü, dördüncü, beşinci və altıncı çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputati olmuşdur. Milli Məclisin

Antimilli ünsürlər Əli Kərimliyə qarşı birləşirler

Xarici maraqlı dairələrlə iş birliyində olduqları mövcud faktlarla sübuta yetirilən dağıdıcı müxalifət ənənəvi təmsilciliyindən imtina etmək fikrində deyil. Əksinə, daha çox maddi və mənəvi dəstək qazanmaq üçün fəaliyyətini bir qədər də gücləndirir. Yəni, hər vəchlə çalışır ki, xaricdən verilən tapşırıqları səhv'lərə yol vermədən, düzəlişlər etmədən həyata keçirsin. İstəklərinə nail ola bilməsələr də, cəhdələrindən də əl çəkmirlər. Uğursuzluğa düçər olmalarına görə isə bir-birini günahlandırırlar.

Bu səbəbdən də dağıdıcı düşərgəde ciddi ixtilaflar yaşanır. Hazırda ən çox ittiham edən də, ittiham olunan da məhz AXCP və Müsavat partiyaları və onların başında duranlardır. Əslində, müxtəlif vaxtlarda birleşdiklərini elan etsələr də, gəlinən son nəticə də Əli Kərimli ilə Müsavat başqanı Arif Hacılı bir-birinə qarşı barışmaz mövqədə dayanan düşmənlər olduqlarını göstəriblər. 7 fevral prezident seçkiləri ərefəsi və ondan sonra birləşdiklərini "bindirlər" də, reallıqda fərqli siyaset həyata keçirir və biri digérinə zidd olan addımlar atır, açıqlamalar verirdilər. Hətta BBC Əli Kərimli ilə Arif Hacılı bir araya getirib, 7 fevral növbədən kənar prezident seçkiləri ilə bağlı onları öz maraqlarına uyğun sayılıqlar səsləndirməyə məcbur etsə də, bu münasibət efridən uzaqşa gedə bilməmişdi. BBC-nin redaksiyasını tərk edince tərəflər yenidən bir-birinə olan kin və kiduretlərini nümayiş etdirmişlər. Sosial şəbəkələr də qıraq xarakterli statusların paylaşılması qeyd olunanları təsdiqləyir. Bu da ondan irəli gelir ki, vəziyyətdən asılı olmayaraq onlar rəqib olduğunu unutmayırlar.

Antimilli ünsürlər tərəfkeslik edirlər

Hazırkı məqamda faktlar ondan ibarətdir ki, Əli Kərimli və Arif Hacılı arasında gedən qarışdırılarda trollar da bu və digər formada iştirak edirlər. Xaricdəki antimilli ünsürlərin qarışdırılarda tərəf saxlamaları dikkətçəkən məqamlardandır. Həm də maraqlı məqam ondan ibarətdir ki, dağıdıcı müxalif düşərgədə Əli Kərimli Arif Hacılıdan üstün olsa da, ölkə xaricində ikinci birinciə uduzmaqdadır. Ona görə də Ə.Kərimli ardıcıl olaraq xaricdəki mühacirler tərəfindən ittiham olunur, tənqidlərə məruz qalıb. Hətta iş o yere çatıb ki, son vaxtlara qədər Ə.Kərimlinin trollarından hesab olunan Sevinc Osmanqızı da A.Hacılının tələblərini yerine yetirir. Yəni, ara-sıra Ə.Kərimlini tənqid etmək A.Hacılıya öz dəstəyini nümayiş etdirir. Avropadakı antimilli ünsürlərin Ə.Kərimlini daşlamaları daha amansız xarakter daşıdıq müşahidə edilir. Səbəb de Avropada "Müsavat Partiyası Avropa Koordinasiya Mərkəzi"nin fəaliyyət göstərməsidir. Mərkəzin üzvləri mütemədi olaraq Ə.Kərimlini müxalifətin integrasiyasına mane olmaqdır, müxalifətə ayrılan maliyyə vəsaitlərini mənimsemək də günahlandırır. Hansı ki, bu şəxslərin özləri o qədər də sağlam insanlar deyillər. Çünkü bir qədər əvvəl "Müsavat Partiyası Avropa Koordinasiya Mərkəzi"nin sədrinin müavini Mehdi Xəlilbəyli, "Müsavat AKM"-in üzvləri Abdin Cavadov, Elçin Əkbərov, "Leqat"

İLHAM ƏLİYEV

"Ötən ilin sonunda dünya-nın ən böyük tədbiri kimi qiymətləndirilən COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi ilə bağlı yekdil qərar qəbul edildi. Dünya dövlətləri belə mötəbər, əhəmiyyətli tədbirin Azərbaycanda keçirilməsinə razılıq vermeklə, əsində Azərbaycanın iradəsi, mövqeyi, ölkəmizin ortaya qoyduğu maraqlarla hesablaşdıqlarını nümayiş etdirdilər.

"COP29 global tədbir olmaqla yanaşı,..."

Eyni zamanda COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi yaşı enerji, iqtisadiyyat sahəsində dövlətimizin qətiyyətli iradəsinə, dünyadan bir çox dövlətlərindən önce qabaqlayıcı addımlar atlığı nümayiş etdiridi. COP29 global tədbir olmaqla yanaşı, həm də dünyadan müasir çağırışlarını özündə əks etdirən bir platforma rolunda çıxış edir. Dünyanın gelecek inkişaf istiqamətlərini, bəşəriyyəti təhdid edən global problemlərin həlli yollarının ən yüksək səviyyədə müzakire və həlli yollarının təklifi platforması kimi qiymətləndirilir. Bu mənada dünyadan gözü, qelbi bir neçə həftə ərzində məhz Azərbaycanda, Bakıda döyünecek". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında politoloq Anar Əliyev deyib.

yaratdığı reallıqları qəbul etmək istəmir və bu mövqeyə zidd hərəkətlər sərgiləməklə yeni reallıqlar yaratmağa çalışır. Amma dünyadan ən böyük və nüfuzlu tədbirinin Azərbaycanda keçirilməsi ilə bağlı qeyd-şərtlər və yekdil qərarın qəbul edilmesi bir daha göstərdi ki, həmin güclər də bizim iradəmizlə hesablaşmadırlar.

COP29 bir çox istiqamətlərdə Azərbaycanın gücünün dünya dövlətlərinə çatdırılması üçün çox mühüm platformaya çevriləcək. Azərbaycanın iqtisadi mühitinin təbliği, işğaldan azad olunmuş ərazilərində yenidənqurma prosesində dünya iqtisadi güclərinin iştirak perspektivlərinin təqdimi baxımdan əhəmiyyətdir. Hesab edirəm ki, bir çox istiqamətlərdə, həmçinin külək, güneş və digər yaşıl enerji sektorlarının Azərbaycan ərazisində perəspektivli ərazilərin investisiyyaya yatırımı baxımdan cəlb ediciliyi, yenidən qurulan Qarabağ bölgəsinin Azərbaycan iqtisadiyyatına integrasiyası prosesində dünya investorlarının cəlb olunması baxımdan mühüm əhəmiyyət daşıyır. COP29-dan sonra biz dünya üçün dünyaya fərqli bir Azərbaycanın açılacağını görə biləcəyik".

Səbinə Hüseynli

Müəllimlik ancaq qadın sənətidir?

"Dünyada, pedaqoji fikir tarixində müəllimliyin ancaq kişi və qadın sənəti olmasını qətiyyən dəstəkləmirməm, buna birmənalı şəkildə etiraz edirəm". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında təhsil eksperti Elmin Nurizada deyib.

Ekspert bildirib ki, ümumiyyətlə, bu pedaqoji fikirdə "qadın müəllim" və "kişi müəllim" söhbətini yığışdırmaq lazımdır: "Pedaqoji düşüncə insanları cinsə görə bölmür. Sadəcə müəyyən mərhələ var idi. Təhsilde müəllimlərin maaşı o qədər az idi ki, Azərbaycanda kişi kultu deyilən anlayış bu peşəyə uyğun olmurdu. Bu kult nədir? Evdə maddi, sosial cəhətdən aparıcı qüvvə kişi olmalıdır. Kişi maddi təminatı həyata keçirməlidir. Sırf bu detala görə uzun illər, elə indi də davam edir, müəllimlikdə qadınlar artı. Qadınları kişilərdən zəif təlqin etmirməm, amma reallıq da var. Çünkü xanım elədir ki, kişi kultunun maddi cəhətdən dominant olduğu bir yerde onun azacıq qazancı da əlavə dəstəkdir. Amma müəllimlik, həkimlik ancaq kişi, ya da qadın sənətidir kimi

anlayışlar absurd və mənasızdır. Bunları ciddiye almağı belə istəməzdim.

Kişi müəllimlərin sayının azlığına gəldikdə isə bu, məlum məsələdir. Uzun illər, müstəqillikdən əvvəl müəllimlik peşəsinə maaşın çox olmaması və bu ixtisası bitirenlərin de müəllimliklə deyil, başqa sənətlə məşğul olmasınadır. Müəllimlik peşəsinin əlavə xüsusiyyəti yoxdur ki, qadını dəhaç özüne cəlb etsin, kişini uzaqlaşdırınsın. Bu, ola da bilməz. Müəllimlik öyrənmək sənətidir, informasiya alış-verişidir. İnsanın idrak göstəricisi ilə mənəvi aleminin ortaq sintezidir. Bunu qadın da, kişi də ötürə bilir. Burada pedaqoji fikir və düşüncə cins anlayışını qəbul etmir. Sadəcə bizim sosial dünyamız bunu ayırdı".

Söylü Ağazadə

EKSPERT ANDINLIQ GƏTİRDİ

“YAP siyasi zərurətdən və ictimai tələb əsasında yaranmış partiyadır”

YAP Yasamal rayon təşkilatının yaranmasının 31 illiyi münasibətilə tədbir keçirib

YAP Yasamal rayon təşkilatının yaranmasının 31 illiyi münasibətile tədbir keçirib. Tədbirdə YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev, Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısı Elşad Həsənov, AMEA-nın prezidenti, Milli Məclisin deputati Isa Həbibbəyli, Yeni Azərbaycan Partiyası Veteranlar Şurasının üzvü, məşhur “91-lər” dən biri Şahlar Əsgərov, Yeni Azərbaycan Partiyası Veteranlar Şurasının üzvü Misir Mərdanov, Milli Məclisinin deputati Elnur Allahverdiyev, Azərbaycan Texniki Universitetinin rektoru Vilayet Vəliyev, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin rektoru Gülçöhrə Məmmədova Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin rektoru Ceyran Mahmudova, Azərbaycan Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirme İstututunun rektoru Nazim Qasımov, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollcənin direktoru İsrail İsgəndərov, Yasamal rayon Mənzil-Kommunal Təsərrüfat Birliyinin rəisi Vüsal Vüsal Əliyev, AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxananın direktoru Məmməd Əliyev, M.Ə.Mirqasimov adına Respublika Klinik Xəstəxanasının direktoru Elviz Qasımov, Milli Onkologiya Mərkəzinin baş həkimi Azad Kərimli, AMEA-nın nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmet Mərkəzinin direktoru Qurban Yetirmişli, Bakı şəhər Dezinfeksiya Mərkəzinin baş həkimi Akif Məmmədov, Yasamal rayon bələdiyyəsinin sədri Tahir Məmmədov, Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin və YAP Yasamal rayon təşkilatının əməkdaşları, Yasamal Rayonu üzrə ərazi partiya təşkilatlarının sədr, sədr müavinləri və fəal gənclər iştirak edib.

Tədbirin rəsmi hissəsindən

önce Fəxri Xiyabanda müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xatirəsi yad olunub, məzəri öününe gül dəstələri düzülüb. YAP Yasamal rayon təşkilatında baş tutan tədbirdə əvvəlcə Dövlət Himni səsləndirilib. Ulu öndər Heydər Əliyevin və Azərbaycanın müstəqilliyi və suverenliyi uğrunda canından keçən şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükitla yad edilib. Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının 31 illik fəaliyyətindən bəhs edən videoçarx nümayış olub.

Çıxış edən YAP Yasamal rayon təşkilatının sədri Bəxtiyar Nəbiyev ilk önce 7 fevral 2024-cü ilde keçirilən prezident seçkilərində xalqımızın etimadını növbəti dəfə qazanan cənab İlham Əliyevin 92,12% səs toplamaqla möhtəşəm qələbəsi münasibəti ilə hər kəsi təbrik edib. Qeyd olunub ki, seçkilərdə 15 sayılı Yasamal birinci seçki dairəsi üzrə 86,80%, 16 sayılı Yasamal ikinci seçki dairəsi üzrə 77,05%, 17 sayılı Yasamal üçüncü seçki dairəsi üzrə 89,22%, 22 sayılı Nəsimi-Yasamal seçki dairəsi üzrə isə 77,94% seçici aktivliyi olmuşdur. Bildirilir ki YAP Yasamal rayon təşkilatının 31 illik fəaliyyəti haqqında tədbir iştirakçılarına məlumat verib. Yeni Azərbaycan Partiyası öz yaranışı ilə Azərbaycanın ictimai-siyasi fikir, siyasi fəaliyyət və mübarizələr tarixine yeni bir keyfiyyət halı getirdi. Müstəqilliyyin ilk illərinin ictimai-siyasi proseslərinə, ümumi mənzərəsinə nəzer saldıqda görürük ki, Azərbaycan xalqı və dövləti üçün taleyülü məsələlərin həlli məhz lider amili, onun qətiyyəti və uğurlu siyaseti, xalq-lider birliliyi sayəsində mümkün olmuşdur. Milli Məclisinin deputati Elnur

ictimai tələb əsasında yaranmış partiya olduğunu bildirən Bəxtiyar Nəbiyev qeyd edib ki, bu gün cənab prezident, partiyamızın sədri cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan öz müasir, möhtəşəm tarixini yaşayır. Əldə olunan Zəfərlər bu gün Azərbaycanı dünyada ən nüfuzlu ölkələrdən birinə çevirmişdir. Ölkəmizin ictimai siyasi həyatında Yeni Azərbaycan Partiyası hət zəman aparıcı mövqədə olub. YAP Yasamal rayon təşkilatı da bu 31 il ərzində hər zaman rayonun və Partiyanın ictimai-siyasi həyatında əvəzolunmaz rol oynayıb. Sonda Bəxtiyar Nəbiyev YAP Yasamal rayon təşkilatının yaramasının 31 illiyi münasibəti ilə tədbir iştirakçılarını təbrik edib.

Çıxış edən AMEA-nın prezidenti, Milli Məclisin deputati Isa Həbibbəyli ilk önce 7 fevral prezident seçkilərində cənab İlham Əliyevin möhtəşəm qələbəsi münasibəti ilə tədbir iştirakçılarını təbrik edib. Bildirilir ki, yarandığı gündən Yeni Azərbaycan Partiyasının ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən müyyənənləşdirilən və uğurla tətbiq edilən əsas program məramı Azərbaycanın dövlət müstəqilliyyətinin qorunub möhkəmləndirilməsindən, ərazi bütövlüyüünün təmin edilməsindən, demokratik, hüquqi, dünyəvi cəmiyyət qurulmasından, emin-amanlıq, ictimai-siyasi sabitlik, milli həmrəylik, güclü və sosialyönlü iqtisadiyyat yaratmaqdan ibarət olub və partiya bu 31 ilde öz məqsədlərinə uyğun fəaliyyət göstərib, çox mühüm nailiyətlər əldə edilib. YAP Yasamal rayon təşkilatı da yarandığı gündən bu günə qədər rayonun eləcə də partiyanın ictimai-siyasi həyatında öz uğurlu fəaliyyəti ilə hər zaman seçilib. Ölkəmizin əldə etdiyi Zəfərlərde və uğurlada siyasi müstəvilde Yeni Azərbaycan Partiyasının müstəsna xidmətləri vardır. Yeni Azərbaycan Partiyası Veteranlar Şurasının üzvü, məşhur “91-lər” dən biri Şahlar Əsgərov da çıxışından once son prezident seçkilərində Partiyamızın namizədi cənab İlham Əliyevin möhtəşəm zəfəri münasibəti ilə öz təbriklərini çatdırıb. Vurğulayıb ki, Yeni Azərbaycan Partiyası dövlətimizin müstəqilliyyətinin, ərazi bütövlüyüün qorunması, ölkəmizin beynəlxalq aləmdə layiqli yer tutması kimi əsas partiya prinsiplərini həyata keçirməklə cəmiyyətdə yüksək nüfuzu malik olub: “Gələcəyə doğru inamlı irəliləyən Yeni Azərbaycan Partiyası Prezident cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdən daha da qüdrətlənməsi istiqamətində ciddi səyər göstərir. Bu gün Prezident cənab İlham Əliyev sədrlik etdiyi Yeni Azərbaycan Partiyasının Cənubi Qafqazın ən böyük siyasi təşkilatı olaraq nüfuzu davamlı olaraq artır. Son illər Azərbaycanın dünya arenasında nüfuzunun xeyli artması digər dövlətlərin ölkəmizə marağını daşıda da gücləndirib.” Ölkəmizin əldə Zəfərlər və onun siyasi müstəvidə daha da möhkəmləndirməsində Yeni Azərbaycan Partiyasının müstəsna xidməti olub. Milli Məclisinin deputati Elnur

Tarixi abidələrimizin bərpası işləri necə gedir?

“Azərbaycan öz tarixinde bir neçə dəfə tarixi abidələrin bərpası ilə bağlı problemlə üz-üzə gəlib”. Bu sözələri SıA-ya açıqlamasında deputat Anar İsgəndərov deyib. Deputat bildirib ki, vaxtı ilə Azərbaycan ərazisində dini və tarixi abidələrin sökülməsi, məhv edilməsi hadisəsi baş verib: “Bele

ki, 1920-ci ilin aprelində Azərbaycan Sovet Rusiyası tərəfindən işğal edildikdən sonra Sovet dövləti, rejimi, ideologiyası dincə düşmən olduğu üçün 20-30-cu illərin depressiyyasında ən çox din alimlərinə, dini abidələrə qarşı sərt mövqə nümayiş etdirdi. Din adamlarının bir hissəsi gülləndə, bir hissəsi Sibire sürgün olundu, bir hissəsinin isə emlakları müsadirə olunaraq səsleri alındı, səs vermə həqiqəndən məhrum edildilər. Təbii ki, bu ən çox İslam dini abidələri olan müqəddəs yerlərə və məscidlərə qarşı da tətbiq olundu. Ona görə de 1934-cü ildə Sovet rəhbərliyinin xeyir-duası ilə Bibiheybet məscidi söküldü. Bu abidənin sökülməsi nə qədər dəhşətli bir hadisə idisə, Azərbaycan yenidən dövlət müstəqiliyini bərpa etdiğindən sonra bu abidə necə bərpa olunmalıdır, bu çətinliklərə aradan qaldırmaq üçün Azərbaycan xalqı, rəhbərliyi çətinliklərə baxmayaraq bu məsələni də həll etdi. Bir abidəni misal getirdim. Yüzlərlə belə tarixi və dini abidələr bərpa olundu”.

“Azərbaycan dövlət müstəqiliyini bərpa etdiğindən sonra da müstəqiliyin şirniyyatını dadmamış erməni daşnak qüvvələri Azərbaycan torpaqlarının 20%-ni işğal etdi. Azərbaycanın tarixi, dini abidələrinin bəzilərini özünü etdi, İslama bağlı ənənələrini, Alban məbədlərini sırf özərində kimi qələmə vermək üçün müəyyən abidələri dağıtmışdan belə çəkinmədilər. Amma xoşbəxtlikdən 30 ildən sonra Azərbaycan 44 günlük müharibə ilə düşmən bütün hiylələrini aradan qaldırdı, onu darmadağın etdi. Dünənə qədər təhqir olunan dini və tarixi abidələrimiz yenidən bərpa olunmağa başladı. Bu gün Şuşa şəhərinə gedən hər bir insan hansı maraqla bu əraziye gəlməsindən asılı olmayaraq bir tərəfdən məscidlərin, bir tərəfdən kilsələrin, həttə erməni kilsəsinin belə bərpa olunduğunun şahidi olur. Çünkü bir xalq olaraq biz dönya vətənindən əhəmiyyətli abidələrinə, tarixi abidələrinə hörmətlə yanaşıraq. Bu abidələrin təmirinə ehtiyac varsa, biz onları məmənuniyyətlə təmir edirik. Artıq kimindir yox, bu insanların yaratdığı abidədir, memarlıq əsəridir deyə yanaşıraq. Dövlət olaraq da nəinki bərpa edirik, eyni zamanda qoruyuruq.

Söyüllü Ağazadə

Allahverdiyev əvvəlcə 7 fevral 2024-cü ildə keçirilən prezident seçkilərində xalqımızın növbəti dəfə yüksək iradə nümayiş etdirməsi nəticəsində cənab İlham Əliyevin qələbə qəzanması münasibəti ilə tədbir iştirakçılarını təbrik edib. Bildirilir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası xalqın və dövlətimizin tələyində mühüm rol oynayıb və Azərbaycanın güclü dövlət kimi təşəkkül tapmasında böyük xidmətlər göstərib. “Bu gün partiyamızın gücü ulu öndər Heydər Əliyev ideyalarından, eyni zamanda, Ulu Öndər siyasetinin ən layiqli davamçısı cənab Prezident İlham Əliyev uğurlu siyasetindən qaynaqlanır. 15 oktyabr 2003-cü il ölkəmizinin inkişafında keyfiyyətə yeni mərhələ kimi qədəm qoyub. Prezident cənab İlham Əliyev məhz həmin tarixdən başlayaraq ölkəmizin nüfuzunu artırmaqla onu həm də regionda və dünyada müstəqil xarici siyaset yürüdən ölkə, etibarlı tərəfdəş kimi tanıdıb. Qarabağ Zəfərindən sonra yaranmış yeni reallıqlar fonunda Azərbaycan partiyamızın Sədri, Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə möhtəşəm gələcəyə doğru daha inamlı irəliləyəcək. Sonda çıxış edən Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısı Elşad Həsənov da öz növbəsində prezident seçkilərində Cənab İlham Əliyevin uğurlu qələbəsi münasibəti ilə hər kəsi təbri kədib. Qeyd olub ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları, uzaqgörənliliyi və qətiyyəti sayəsində yaradılan və 700 mindən çox üzvü özündə

birleşdirən Yeni Azərbaycan Partiyasının zəngin və şərəflə inkişaf yolu keçdiyini deyib. Qeyd edib ki, Azərbaycanın en güclü və müteşəkkil siyasi qüvvəsi olan Yeni Azərbaycan Partiyasının möhtəşəmliliyinin bariz təzahürü onun milli maraqların ifadəçisi olmasıdır. Partiyanın keçdiyi 31 illik şərəflə yol xalq-iqtidar birliliyinin möhkəm təmələ əsaslandığını, sarsılmaz və əbədi olduğunu təsdiqləyib. Bu gün süretlə inkişaf edən müstəqil dövlətimizi uğurlu inkişafə aparan bu yolda hər bir Azərbaycan vətəndaşı Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri, Prezident İlham Əliyevin siyasi kursunu dəstəkləyir və böyük əzmlə dövlətin, xalqın, vətənin mənəfəyi namına səy gösterir. Bu istiqamətdə əldə olunan uğurlu nəaliyyətlərde heç şübhəsiz YAP Yasamal rayon təşkilatının özüne-məxsus rolu vardır. Qeyd olunub ki, belə uğurlu fəaliyyətdə Yasamal Rayon İcra Hakimiyyəti hər zaman YAP Yasamal rayon təşkilatının yaranmasının 31 illiyi münasibəti ilə öz təbriklərini çatdırıb.

Çıxışlardan sonra YAP Yasamal rayon təşkilatının yaranmasının 31 illiyi, Partiyada ictimai-siyasi fəaliyyətə görə diplomlar, fəxri fərmanlar və Partiya sıralarına yeni qoşulanlara üzvlük vəsiqələri təqdim edilib. Tədbir bədii hissə ilə davam edib. Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının Himni səsləndirilib.

Dişlərimizi zərərsiz necə bəyazlaşdırmaq?

Təmizlik və sağlamlığın əlamətlərindən biri olan bəyaz dişlər insanda özünəinam yaradır və estetik görünüşün əvəz olunmaz elementləri arasındadır. Gündəlik həyatda istehlak etdiyiğimiz qidalara, istifadə edilən dərmanlar və ya digər səbəblər dişlərin saralmasına səbəb ola bilər. Bir çox insanlar dişlərini bəyazlaşdırmaq üçün araşdırmadan müxtəlif prosedur və üsullara əl atır. Lakin təbii və ya qeyri-təbii üsullarla edilən şüursuz ağartma dişlərə həlli olmayan zərər verə bilər.

SıA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Dişlərin rəngi insandan insa-na dəyişə bilər

Dişlərin ağardılması proseduru dişlərin səthində məsaməli mina və dentin strukturunda əmələ gələn rəngli maddələrin diş ağardıcı gellərlə çıxarıllaraq müalicə olunmasıdır. Dişlərin rəngi insandan insana dəyişə bilər. Bu rənglər daxili və xarici mənşəlidir. Məsələn, fizioloji, plombdan sonra yaranan, hamilelik və körpəlik dövründə antibiotik istifadəsinə görə rəng dəyişmələri, kanal müalicəsi neticəsində dişin daxili rənginin dəyişməsi, qəhvə, çay, sıqaret kimi məhsulların tez-tez istifadəsi neticəsində yaranan rəng dəyişmələri. Bununla yanaşı meydana gələn rəng dəyişmələri trauma neticəsində dişin içindəki canlı toxuma canlılığını itirdikdə də baş verir.

Dişlərin ağardılması müxtəlif üsulları var

Texnika və tətbiq sahələrinə görə dəyişen dişlərin ağardılması üsulları arasında ev tipi dişlərin ağardılması, ofis tipi dişlərin ağardılması (klinik şəraitdə ağardılması), kombinə dişlərin ağardılması və tek dişlərin ağardılması daxildir. Evdə dişlərin ağardılması olaraq bilinən üsulda ilk olaraq ağız içində ölçü götürülərək fərdi ağardıcı qablar hazırlanır. Tətbiq bu lövhə-

heyata keçirilir. Diş hekimini tərəfindən UV şüaları və ya lazer köməyi ilə dişlərə tətbiq olunan ağardıcı gelin aktivləşdirilməsi ilə heyata keçirilən bu proses təxminən bir saat çəkir. **Qarışiq dişlərin ağardılması** iki üsul birlükde istifadə olunur

Qarışiq dişlərin ağardılması üsulunda iki üsul birlükde tətbiq edilir. Klinikada heyata keçirilən prosedurdan sonra 2-3 gün ərzində ev tətbiqi ilə ağartma prosesi dəstəklənir. Kanal müalicəsindən sonra rəngi dəyişen dişlərə tətbiq edilən tek diş ağardıcı (Daxili ağartma) üsulunda dişdəki plomb çıxarılır, açılan boşluğa ağardıcı gel çəkilir və diş müvəqqəti plomb ilə bağlanır. İstədiyiniz rəng əldə olunana qədər seanslar hər 3 gündə bir tekrarlanır.

Sıqaret çəkmək, çay və qəhvə içmək dişlərin rənginin dəyişməsini artırır

Dişlərin ağardılması üsulları hər bir fərdin vəziyyətdən asılı olaraq dəyişir. Normal şəraitdə diş rənginin çox tünd olmadığı və bir neçə ton daha açıq istəniləndiyi hallarda yalnız lazer növü və ya ev tipi ağartma kifayətdir. Sıqaret, qəhvə və ya çay səbəbiylə həddindən artıq rəngsizləşən dişlərin rəngini açmaq üçün kombinə diş ağardıcı üsulunun tətbiqi dəha təsirli neticələr verir.

Diş həkimi nəzarəti altında ağardılmasıın zərəri var?

Dişlərin ağardılmasıının zərəri

olub-olmaması insanları maraqlandıran məsələlər arasındadır. Diş həkimi nəzarəti altında edilən ağartma dişlərə zərər vermər. Ancaq ağardıcı üsullar dişlərdə havaya, çox isti və ya soyuq yeməklərə və içkilərə az da olsa həssaslıq yarada bilər. Dişlərdəki bu həssaslığın ümumiyyətlə bir-iki gün içinde yox olacaq gözlənilir. Bu normal və gözlənilən haldır.

Prosesin davamlılığı insanın istehlak vərdişlərindən asılı olaraq dəyişir

Ağartma prosesi insandan insana dəyişir. Prosedurun nəticə əldə etməsi təxminən iki həftə çəksə də, antibiotik istifadəsi neticəsində yaranan rəng dəyişmələrinin aradan qaldırılması daha çətinidir və uzun müddət tələb olunur. Ağardımanın qalıcılığı xəstenin çay, qəhvə, kola, şərab və sıqaret kimi rəngli mayelərdən istifadə etməsinə görə dəyişir. Əger ağartma prosesi 6 aydan bir təkrarlanırsa, dişlərin ağardılması qalıcı olur.

"Təbii" adı altında tövsiyə olunan üsullar dişlərinə zərər verir?

Bir çox araştırmalar göstərir ki, hal-hazırda internet və sosial media kanalları vasitəsilə bir çox məhsul "Təbii" diş ağardıcı üsul

adı altında təbliğ edilir və satılır. Sarıkök, hindistan qozu, çiyələk, alüminium folqa, limon və qoz qabıqları kimi müxtəlif ağardıcı tətbiqlər sınañır və tövsiyə olunur. Ancaq unutmaq olmaz ki, bu tip maddələrin dişlərin ağardılmasında heç bir faydası yoxdur və dişlər geri dönməz zərər verə, həssaslıq yarada bilər.

Ev şəraitində nələr edək?

Dişlərin müntəzəm firçalanması ağız və diş sağlamlığını qorumaq üçün çox vacibdir. Dişlərinizin müntəzəm təmizlənməsi ilə saralmasının qarşısını alaraq bəyaz gülüşə sahib ola bilərsiniz.

Təbii diş ağardıcı üsullar hansıdır?

Ev şəraitində dişlərin ağardılmasının en təsirli üsulu gündə iki dəfə ağardıcı diş pastası ilə dişlərinizi firçalamadır. Bu sayədə ağızda qalan qida qalıqlarını təmizləyərək zərərli bakteriyaların böyümesinin qarşısını ala, tütün, çay, qəhvə kimi tərkib hissələrinin diş səthinə yapışdırmaq saralmasının qarşısını ala bilərsiniz. Bundan əlavə,

dişlərinizi heç bir kimyəvi maddəye məruz qoymadan tamamilə təbii üsullardan istifadə edərək parlaq və ağı görünməsini təmin edə bilərsiniz. Tətbiq edə biləcəyiniz sadə ev diş ağardıcı üsulları bunlardır:

Duzla dişlərin ağardılması

Təbii yolla dişlərin ağardılması dedikdə ağıla ilk gələnlərdən biri duzdur. Duzla dişlərinizin ağı görünməsini təmin edə bilərsiniz. Tətbiq edə biləcəyiniz sade ev diş ağardıcı üsulları bunlardır:

Soda, duz və alma sirkəsi ilə dişlərin ağardılması

Diş səthindəki ləkələri çıxarmaq üçün istifadə edilən üsullardan biri de soda, duz və alma sirkəsi ile hazırlanmış qarışığıla dişlərin firçalanmasıdır.

Soda və limonla dişlərin ağardılması

Soda və limon evdə dişlərin ağardılması üçün ən çox istifadə edilən üsul hesab olunur. Ancaq limon turşu təsiri səbəbiylə dişlərin səthində cızıqlara səbəb ola bilər. Ancaq bu proses həm də diş minasına zərər verə və diş çürüməsinə səbəb ola bilər. Eynilə, dişlərinizi duzla firçalamaq da dişlər və diş ətləri ilə bağlı ciddi problemlər yarada bilər. Ev şəraitində diş ağardıcı üsullar tətbiq edilərkən istifadə olunan materialların tezliyinə və miqdarına əlavə diqqət yetirilməlidir.

Evdə dişlərin ağardılması üsulları qalıcıdır mı?

Evdə dişlərin ağardılması üsulları müntəzəm tətbiq edildikdə dişlərin saralmasını azaltmağa kömək edə bilər. Ancaq bu üsulların tez-tez istifadəsi dişlərə və diş ətlərinə zərər verir. Ayrıca evdə tətbiq oluna bilən diş ağardıcı üsullar dişin öz quruluşundan qaynaqlanan rəng qaralmasının açılmasına təsirli deyil. Bununla belə, diş səthindəki yüngül ləkələri azalda bilər.

Banana qabığı ilə dişləri necə ağartmaq olar?

Dişlərinizi firçaladıqdan sonra banana qabığı ilə dişlərinizi ovuşturun. Proses bitdikdən sonra diş məcunu sūrmədən dişlərinizi firçalayın və bol su ilə yuyun. Həftədə 1-2 dəfə tətbiq edə bilərsiniz.

Dəfnə yarpağı və portaqal qabığı ilə dişləri necə ağartmaq olar?

Portaqal qabıqlarını sürtgəcən keçirin və dəfnə yarpağını məhlulda toz halına salın. Pasta hazırlamaq üçün hazırlığınızın inqrediyentləri qarışdırın, pastanı diş firçasına çəkin və dişlərinizi firçalayın. Beş dəqiqə firçalamağa davam edin. Bu pasta ilə həftədə bir dəfə dişlərinizi firçalaya bilərsiniz.

Soda, darçın və adaçayı ilə dişləri necə ağartmaq olar?

Adaçayı toz halına salın. Kiçik bir boşqaba bir çay qasığı toz adaçayı, 1 çay qasığı darçın və yarım çay qasığı soda götürün. Dişlərinizi firçaladıqdan sonra diş firçasını bu qarışığa batırın və dişlərinizi firçalayın. Sonra ağızınızı bol

ağızda zərərli bakteriyaların böyümesinin qarşısını ala bilər.

Soda, darçın və adaçayı ilə dişlərin ağardılması

Darçın və adaçayı antibakterial və iltihab əleyhinə xüsusiyyətlərə malik bitki mənşəli məhsullardır. Dişlərinin və diş etinin sağlamlığını qorumaq və diş ləkələrini çıxarmaya kömək edə bilər. Dişlərinizi ağartmaq üçün soda, darçın və adaçayı bol su ilə yaxalamağı unutmayın.

Yuxarıda göstərilən üsulların hamisi məlum və tətbiq olunan dişlərin ağardılması üsulları olsa da, heç biri elmi cəhətdən sübut olunmamışdır. Bu səbəbdən hər hansı birini sinamazdan əvvəl diş həkiminizlə məsləhətləşib rəy ala və hər hansı neqativ halların qarşısını ala bilərsiniz.

Ev şəraitində dişlərin ağardılması üsulları praktiki və sərfeli üsullardan ibarətdir. Bununla belə, hər soda ilə dişlərin ağardılmasına üstünlük verilir. Ancaq evdə diş ağardıcı üsulları tətbiq edərək diş etinə zərər vermək üçün mümkün qədər yumşaq firçalamağa diqqət etməlisiniz.

Dişləri duzla necə ağartmaq olar?

Dişlərinizi firçaladıqdan sonra yaş diş firçasını xörək duzuna batırın və dişlərinizi firçalayın. Sonra ağızınızı bol su ilə yaxalayın. Bu üsulu həftədə bir dəfə tətbiq edə bilərsiniz.

Soda, duz və alma sirkəsi ilə dişləri necə ağartmaq olar?

Bir stekan ilıq suya 1 çay qasığı alma sirkəsi, yarım çay qasığı duz və 1 çay qasığı soda götürün və qarışığı pasta konsistensiyasına çatana qədər qarışdırın. Sonra bu pasta diş fircanıza qoyun və dişlərinizi firçalayın. Ev şəraitində ən yaxşı diş ağartma üsulu olduğu deyilən bu proseduru həftə ərzində gündə bir dəfə tətbiq edə bilərsiniz.

Banan qabığı ilə dişləri necə ağartmaq olar?

Dişlərinizi firçaladıqdan sonra banana qabığı ilə dişlərinizi ovuşturun. Proses bitdikdən sonra diş məcunu sūrmədən dişlərinizi firçalayın və bol su ilə yuyun. Həftədə 1-2 dəfə tətbiq edə bilərsiniz.

Dəfnə yarpağı və portaqal qabığı ilə dişləri necə ağartmaq olar?

Portaqal qabıqlarını sürtgəcən keçirin və dəfnə yarpağını məhlulda toz halına salın. Pasta hazırlamaq üçün hazırlığınızın inqrediyentləri qarışdırın, pastanı diş firçasına çəkin və dişlərinizi firçalayın. Beş dəqiqə firçalamağa davam edin. Bu pasta ilə həftədə bir dəfə dişlərinizi firçalaya bilərsiniz.

Soda, darçın və adaçayı ilə dişləri necə ağartmaq olar?

Adaçayı toz halına salın. Kiçik bir boşqaba bir çay qasığı toz adaçayı, 1 çay qasığı darçın və yarım çay qasığı soda götürün. Dişlərinizi firçaladıqdan sonra diş firçasını bu qarışığa batırın və dişlərinizi firçalayın. Sonra ağızınızı bol

Ayşən Vəli

İrəvan illüziyalar içindədir: Dəhliz oyunu ona baha başa gələ bilər

Rusyanın Azərbaycandakı səfiri Mixail Evdokimovun bu yaxnlarda verdiyi müsahibə Ermənistanın qəzəbinə səbəb olub. Bu başa düşüləndir, çünki rusiyalı diplomat, əslində, İrəvanı regional nəqliyyat kommunikasiyalarının blokunun açılmasını ləngitməkdə ittiham edib.

Rusiya İrəvanın inadkarlığına nə vaxta qədər dözəcək? Ermənistan öz öhdəliklərindən niyə boyun qaçırır? Bu və digər sualları rusiyalı politoloqlar Caliber.Az-a cavablandırıb. Ekspertlərin şərhlərini oxucularımıza təqdim edirik.

Yeni Cəmiyyət İnstitutunun direktoru Vasili Koltaşov qeyd edib ki, Rusyanın Türkiyəyə birbaşa marşrutu var - bu, çox elverişli su (Qara dəniz) yoludur və İranla ticarət üçün Azərbaycan və ya Xəzər dənizi vasitəsilə tranzitdən istifadə edir.

"Ermənistandan Türkiyəyə dəhliz, mənə, Rusiya üçün iqtisadi baxımdan

yaraq, dəhliz yaranarsa, Rusiya onun qaranti olmağa, hətta infrastruktur və modernləşdirməyə sərmayələr qoymağa çalışacaq.

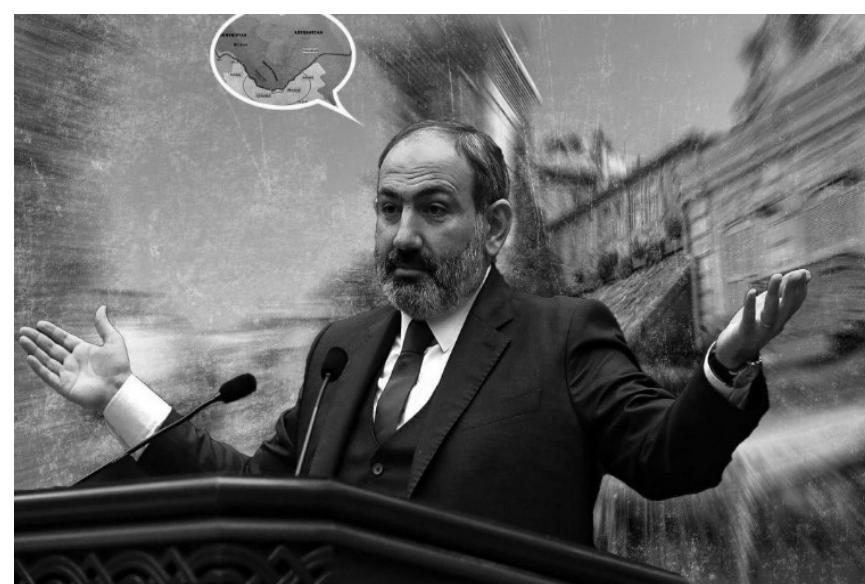
"Ermənistən davranışına gelincə, Paşinyan zəifdir və Əliyevdən qorxur, çünki o, anlayır ki, Fransa və ABŞ onu müdafiə etməyəcək. Ona görə də Bakı və Moskvanın təzyiqi altında o, dəhliz boyu tamamilə mağaraya gira bilər", - politoloq əmindir.

Iqtisad elmləri doktoru, Sankt-Peterburq Dövlət Universitetinin professoru, politoloq və iqtisadçı Stanislav Tkaçenkonun fikrincə, Ermənistən rəhbərliyinin Zəngəzur dəhlizinin açılışını yubatmaqdə israrlı olmasının səbəbləri tamamilə diplomatiya sferasındadır və iqtisadi məz-

üstünlükler vərə bilər. Onların arasında təkcə Azərbaycan və hələ də diplomatik əlaqələri olmayan Türkiye deyil, dəst İran və müttəfiq Rusiya da var", - Tkaçenko qeyd edib.

Bu gün erməni diplomatiyasının esas narahatlılığı 2023-cü ilin sent-

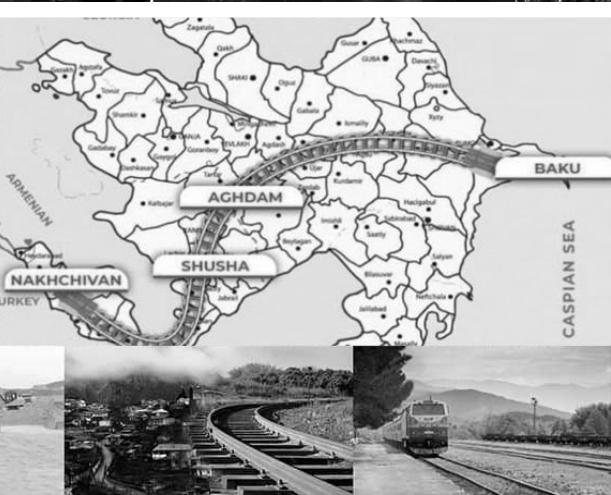

yabında Qarabağda hərbi məglubiyyətin daxili siyasi nəticələrini minimuma endirməkdir. Həmsöhbətimiz deyir ki, bu mövzu hələ də Ermənistən cəmiyyətində feal müzakirə olunsa da, İrəvan hərbi uğursuzluqlarının səbəblərini daim və daha ətraflı izah etməlidir.

"Hazırda Ermənistən hakim dairələrində en populyar olan izahat Rusiya ilə müttəfiqiye yanlış stavka və Avropa seçimindən eyni dərəcədə yanlış şəkildə imtina, eləcə də ABŞ, Fransa və Hindistanla münasibətlərin inkişafı kimi başa düşülən çoxvectərli siyasetdir. Lakin Rusiya baxımından Qarabağdan çəkilmə qərarını Paşinyan 2020 və 2023-cü illərdəki hərbi məglubiyyətlər nəticəsində verib. Moskva, Qazaxıstan və Qırğızıstan kimi müttəfiqlərinin çoxvectərli xarici siyasetinə rəğbet besləyir, lakin etmədiyi hərəkətlərə görə haqsız yere ittiham olunanda kəskin reaksiya verir.

Rusiya FSB sərhəd qoşunlarının Zəngəzur dəhlizində olmasına gelincə, bu barədə qərar 2020-ci ilin noyabrında Ermənistən razılığı ile qəbul edilib, onun baş nazirinin imzası Üçtərəfli Bəyanatda var. Moskva, görünür, İrəvanın dəhlizin yaradılması üzrə danışqları ləngitmək siyasetindən tezliklə el çəkəcəyinə ümidi etmir. Rusyanın Azərbaycandakı səfiri Evdokimovun son bəyanatı bir tərəfdən Aralıq dənizi ilə Türkiyə, digər tərəfdən Xəzər dənizi və Rusiya arasında qarşılıqlı faydalı nəqliyyat dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsindən imtinanın Moskvada pisləndiyinə işarə oldu və onların mənfi siyasi və iqtisadi nəticələrinə görə məsuliyyət yalnız Ermənistənə üzərinə düşəcək", - S. Tkaçenko bildirib.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

o qədər də maraqlı deyil, baxmayaraq ki, bu, təbii ki, Cənubi Qafqazın kommunikasiya imkanlarını genişləndirə bilər. Deyərdim ki, məsələ bir qədər fərqlidir - Rusyanın bu layihədə iqtisadi deyil, regional-siyasi maraqlı var", - deyə politoloq əmindir.

Onun sözlərinə görə, buna baxma-

munca heç bir əsası yoxdur. Bununla belə, İrəvan illüziyaların əsirindədir.

"Yerevan səhvən bu layihəni özünün danışqlar resursu hesab edir ki, bu da Ermənistənə layihədə maraqlı olan qonşu dövlətlərlə münasibətlərin digər sahələrində müyyəyen

Mətanət Məmmədova

23 fevrala hazırlaşanlara...

Deyəndə ki, əksəriyyətimiz xəstəyik, bize müalicə lazımdır, şəksiz və şübhəsiz ki, mənə gülürsünüz. Deyəndə ki, bizim uşaqlar oxumur, öyrənmir, heç nə bimirlər, bundan da möhkəm gülürsünüz. Deyəndə ki, 200 balla universitetə girib ali təhsil alandan nə çıxacaq, daha da ucadan gülürsünüz. Deyəndə ki, bizim bəzi genclərimizin dünyadan xəbəri yoxdur, bu dəfə uğunub gedirsiz ki, sən geridə qalmışsan, dünyadan xəbərin yoxdur ki, onlar necə intellektualdırılar.

Yaxşı, intellektual olsunlar, biz də keçmişdə qalan olaq. Lakin gəlin bir məsələyə də diqqət edək. Ondan sonra görün, siz düz deyirsiniz, yoxsa biz...

Ela o günləri bütün genclər 14 fevralı - Sevgililər günü kimi necə təntənə ilə qeyd edtilər, deye bilmərem. Hələ biz böyükler də onlar üçün necə şərait yaradıq, bunu da deye bilmərem. Böyük ticarət mərkəzləri, marketlər, gül mağazaları, hətta küçələrdəki satıcılar belə özlərini həmin güne elə hazırlamışdı ki, görməyə göz lazımdı. Dedik, eşi, qoy qeyd etsinlər. Sevgini hər gün qeyd etmek, yaşatmaq lazımdır. Hansı ki, bizim özümüzün də sevgililər günü var-30 iyun. 20 Yanvar şəhidləri İlhamla Fərızənin evləndikləri gün. Ancaq nədənse heç vaxt 30 iyunda ticarət mərkəzlərinin, marketlərin, mağazaların, hətta küçələrin də bu günlə əla-qədar fərqliliyini müşahidə etməmişik axı...

Ela bu səbəbdər də adamı yandırıb töken. Yaxşı, əcəb edirsiniz, 14 fevralı belə təntənə ilə qeyd edirsiniz. Valentinin ruhunu da bilmirəm şad edisiniz, yoxsa söyürsünüz... Axi bizim də sevgililər günümüz var. Öz də hansı əsaslar üzərindədir, bu sevgi dastanına bənzər bir dastan varmı dünyada, bax bunu nə araşdırın, nə də nəzərə alan var...

İndi də bəzi qızlar bu günlərdə oğlanların bayramına hazırlaşır. Maraqlıdır, hansı gündür bu oğlanların bayramı? Hansı gün olacaq, 23 fevral.

Ay genclər, teləba qızları! Zəhmət olmasa, gözünüzü bir neçə dəqiqəlikdə telefondan ayırın. Zəhmət olmasa, bir neçə dəqiqəlik sosial şəbəkələrdən çıxın. Zəhmət olmasa, təlinizi bir neçə dəqiqəlik tumarlamağı dayandırın. Dinləyin, görək, siz nəyə əsasən 23 fevralı kişilərin bayramı zənn edirsiniz?..

Ha, anlayıram sizi, gözünüzü açandan yəqin analarınız atalarınızı təbrüb edəndə görmüsünüz və yaddaşınızda da 23 fevral "qızıl" hərflərle yazılıb. Axi mən biləniz anadan olanda artıq 23 fevraldan əsər-əlamət qal-mamalı idi.

Təessüf. Çox təessüf ki, tarix oxumursunuz. Çox təessüf ki, ölkədəki hadisələrdən də xəbəriniz yoxdur. Çox təessüf ki, nəyin doğru, nəyin yanlış olduğunu ya anlamaq istemirsiniz, ya da yerli-dibli anlamırsınız.

Ay qızlar, dinləyin manı. Şərt o deyil ki, hansısa bir günü öz aləminində bayram elan edib yiüşənəq, eylənmək xətrinə şənlik düzəldəsiniz. Boş yere oğlanlara hədiyyə alaşınız ki, onlara borclu qalmayınız. Çünkü onlar da size 8 martda hədiyyə alırlar axı.

23 fevral sovet ordusunun yaranması gündür. Bilirsiniz bu hansı ordudur? 20 yanvar 1990-ci ildə gecə ilə Bakıya soxulan, yüzlərlə günahsız insanı qetlə yetirən, 26 fevral 1992-ci ildə Xocalı faciəsini töredən və ya töredənlərə havadarlıq edənlər... Ve sair və ilə-xir...

Çox yox, məhz bu iki tarixi yadda saxlamaq nə qədər çətindir ki, siz hər il 23 fevrala belə təntənəli şəkilde hazırlanırsınız...

Vallah, bəzi genclər nə etdiyini hełə də bilmir. Nə düşünürülər, bu qədər cılız qərarlara necə gelirlər, anla-maş olmur. Bu qədər dünyagörüşsüzmü? Bu qədər geride qalmışlıqmı?

Bir ölkədə 8 noyabr kimi böyük bir Zəfer eldə oluna, bunu da genclər öz gözləri ilə görə, 44 günlük mühari-bənin hər anını həyəcanla yaşaya, sonra da gəlib 23 fevralı kişilər günü kimi qeyd etməyə hazırlaşa, bax bunu anlaşımaq daha çətindir.

Hər bir azərbaycanlı kişinin bayramı bizim Zəfer günü müzdür- şərefimizin, namusumuzun xilası günü. Buyurun, həmin gün kişilərə-atanıza, qardaşınıza, sevgilinizi nə hədiyyə alırsınız, alın. Allahi görün, ay genclər, bir addım atmaq istəyəndə bir qədər fikirləşin, əsəbimizi pozduğunuz bəsdir..

Azad Xocalıdan 32 il əvvələ...

Bu gün Xocalı azaddır, ötən il birgünlik anti-terror tədbirləri ilə Xocalı azad edildi. Lakin ermənilərin 32 il əvvəl Xocalıda törətdiyi faciə yüz illər bundan sonra da yaddaşımızdan silinməyəcək. Çünkü buna bizim haqqımız yoxdur. Elə bu baxımdan da Xocalı faciəsi günü ərəfəsində Xocalını yada salır və ermənilərin törətdiyi vəhşilikləri bir daha xatırlayırıq.

1992-ci il fevral ayının 25-dən 26-na keçən gecə ermənilərin Xocalıda törətdiyi faciə dünyada analoqu olmayan faciə kimi tarixin səhifelərinə hekk olundu. Həmin gecə yuxuda olan xocalılar gecə yarısı pəncərələrində gün işığına bənzər aydınlıq görərkən sabahın açıldığını güman etmişdilər. Lakin səhərin açılmasına hələ saatlar vardi. Səhər açılmırdı, pəncərələrdəki də gün işığı deyildi. O gecə pəncərələrdəki

səhəre açılan faciə idi. Ermənilərin pəncərələrə saldırdı işq əslində zülmət idi. Gəldiklərini, həyatıra nöqtə qoymaq üçün vəhiş heyvan sürüsü kimi geldiklərini, faciə törədəcəklərini bildirən işarə idi. "Qalxın, sizin üçün gəlməşik" demələri, o gecənin qurbanlarına sonuncu süni bir səhəri göstərmələri idi o işq...

O "işq" mədhiş gecənin başlanğıcı idi. Və beləcə də başladı. Birazdan yuxudan

qan-bağır oyanan insanlar onları nələrin gözlədiyindən xəbərsiz şəkildə əyinlərə geyinməye pal-paltar axtararkən nadan düşmən buna da vaxt vermedi. Şirin yuxudan oyanan insanların qulaqları güllebaran səsi ilə doldu. Qapıları təpiklə açıldı. Pəncərələrinin şüşələri silahın qundağı ilə çiliklənib yerə səpələndi.

Onlar gəlmışdır...

Ermənilər gəlmışdı. Yeni bir faciə töremeyə, yeni bir soyqırımı aktını həyata keşirməyə gelmişdilər. 1905, 1918, 1948-ci illərdə Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrində törətdikləri soyqırımların davamına gəlmışdilər.

Öslində onlara bu faciə üçün şərait yaradılmışdı. Yoxsa erməni kim idi ki, istədiyi vaxt istədiyi hadisəni törətsin. 1990-ci illərdə ölkəmizdə rəhbərlikdə olanlar Qarabağ torpaqlarını rus imperiyasının başında dayananlarla birlikdə ermənilərə satmışdı. Bu səbəbdən də torpaqlarımız bir-birinin ardında ermənilər tərəfindən işğal olunurdu. Xocalı da satılan torpaqlardan idi.

O mədhiş gecədə törədilən vəhşilikdən hələ cahan xəbərsizdir. Dünyanın heç bir

gütbündə insan övladına qarşı bu cür vəhişlik, fəlakət törədilməyib. O gecə azərbaycanlılara qarşı törədildi bu faciə. Qışın saxtallı, ayaqlı gecəsində Xocalı sakinləri isti yataqlarından qaldırıldı. "Size qarşı qətlama gəlməşik, ayağa qalxın", - deyildi onlara. İnsanlar gecənin yarısında təşviş içərisində küçələrə salındı. Ətniyalın, paltarsız uşaq-böyük sündü, silah ucunda evlərindən çıxarıldı. Gülləndi, öldürüldü. Süngülərə taxildi. Qalanlar isə canlarını qurtarmaq üçün meşələrə üz tutdular. Əslində, qarşıda onları nə gözləyəcəyini bilsəydilər, heç qaçmağa cəhd etməzdilər. Ele qapılarının ağızında, həyətlərində bu dünyaya "əlvida" deyərdilər.

Bəli, xocalılılar onları qarşıda nələrin gözlədiyindən xəbərsiz idilər. Xəbərsiz idilər ki, ermənilər onları qarabaqara izləyəcək. Bir nəfər sağ qalması deyə öldürəcək. Hələ üstəlik onların cansız bedənlərini cisməni cəzaya da məruz qoyacaq, sağ qalanları isə esir aparıb olmazın zülmələrini verəcəkdilər.

Dinləmək çox ağır idi

13 yaşlı qızçıqaz da həmin gecə ölməyib sağ qalanlardan idi. Anası ilə birlikdə qaçı, qaçı, çıkış yolunun harada olduğunu bilmədən qaçırdılar. Çıxış yolu yox idi o gecə. Çünkü arkanda erməni qədər qatı, əzazıl bir düşmən vardı. "Bunların dərdi torpaq dərdi deyildimi?", - deyə fikirləşirən. Torpaqlarımızı alıb "böyük Ermənistən" yaratmaq iddiasında deyildilərmi? Torpağın

onlara satıldığını bildikləri halda bəs insanların başına nə üçün o cür oyun getirildilər? Deməli, onların tek gözü ac deyildi. Həm də insanlıq, adamlıq acliği varmış bu canilərin qanında, ruhunda. Odur ki, insanlışa yaraşmayan hərəkətlərin hər birini həyata keçirdilər.

Artıq 26-sı səhər saatlarında o mədhiş gecənin qurbanlarının üzündə, bədənlərinin müxtəlif nahiyyələrində erməni zülməkarlarının nişanələri görünürdü. Öldürülmüş insanların gözlerinin oyulması, derilərinin soyulması, dəlmə-deşik edilməsi görəsən hansı insanlığın nəsibidir?

Həmin gecə 13 yaşlı qızçıqaz ve anası da ermənilərin esir apardığı insanların arasında idi. Mən bu barede həmin o qızın danışdıqları əsasında hazırlanmış qısametrajlı filmə bxarkən neçə dəfə ölüm, neçə dəfə dirildim, sayını itirdim. Onu sonadək dinlədikse sanki yerin yeddinci qatından hansısa bir qüvvənin məni aşağıya doğru çəkdiyini, müvəzətimi itirdiyimi hiss edirdim. Çünkü çox ağır idi. Onu dinləmək çox çətin idi.

Ardı Səh. 13

Azad Xocalıdan 32 il əvvəla...

Əvvəli-Səh-12

13 yaşlı qızın faciası

13 yaşlı qızı anasının qoynundan saqqallı, yekəpər, üz-gözündən zəhrimar yağan bir erməni dərtib aparır. Əli anasının elindən dəqiqələrlə dartsımadan sonra zorla qoparılan qızçıqazın zorla uşaqlığını alıb aparır erməni celladı. Ele oradaca bu qızçıqazın uşaqlığını nöqtəleyir, onu yeni, qan-bağır olacağı bir həyatə aparır. Başına anlar sonra nə gələcəyini təxmin belə edə bilməyən sardığı bileyini nə qədər etse də, onun elindən qopara bilmir. Əvəzində şiddətli bir sillə alır və yerə yixilaraq huşunu itirir.

Bir ananın gözləri öndən balasına verilən bundan ağır zülm nə ola bilər?.. Axi ana onun nə üçün dartsıdığını, hara, nə məqsədlə aparıldığını da yaxşı bilirdi. Bütün bunların fonunda bu anadan bədbəxt qadın ola bilərdimi o anda? Xeyr, ola bilməzdi. Kaş ki, bir daş götürüb balasının başına çırpıraq onu öldürərdi ana, amma bunu etməmişdi. Bəlkə də edə bilməmişdi. Lakin kaş ki, edərdi. Biz bəzən övladımıza qiymaya-qiyama onu daha da böyük fəlakət gözlədiyindən xəbersiz oluruk.

Göz yaşları sel olub axan ananın nəzərləri balasının üzündə idi. "Kaş ki, elə bu sillə ilə öle, heç oyanmaya", - deyə düşüñürdü və ananın bu anından böyük arzusu da bilməzdi. Çünkü oyanan anda balasını nələrin gözlədiyini bilməkdən dəhşətli heç nə ola bilmezdi.

Cox təessüf ki, qızçıqaz bir qədər sonra gözlerini açır. Yixilaqlaşa ayağa qalxdığı an o yekəpər onun biləyindən yapışış leylek kimi dik götürüb qarşidakı binaya doğru yollanır. Arxada ananın harayı... Qarşida qızçıqazın harayı... Bu haralar bir-birinə qarışdırıqca qarşidakı hadisənin dəhşətindən söz açırdı...

Xocalı sakini və Xocalı qurbanı

olan qız o anları dəhşətə dənişirdi. Bu söhbəti dinlədikcə əllərimi elə sıxmışdım ki, dırnaqlarım atə keçmişdi. Dodaqlarımı elə sıxmışdım ki, qanayırdı. Lakin yaşıdlıqımın heç biri o dəhşətin kölgəsi belə ola bilməzdi. Ona görə də sonadək dinlədim. Dinlədim ki, ermənilərə daha çox nifret edim. Dinlədim ki, yazım, hər kəs oxusun. Bütün gənclərimizin, uşaqımızın erməniyə kini-nifreti bərə-beş qat art-

sın.

Unutmayaq ki, yenidən bu kimi anları yaşamayaq. Onlardan böyük, qədar düşmənimizin olmadığınu unutmayaq.

13 yaşlı qız az sonra insandan çox canavara bənzəyən "kişinin" zoraklığı ilə qadın olur. Bu anda qızçıqaz huşunu itirir. Huşuz vəziyyətdə nə qədər qaldığını bilmir. Onu bilir ki, oyanan kimi bir-birinin ardınca bir neçə belə canavarın yenidən qurbanı olur. Ağrıyr, sizləyir, yenidən huşunu itirir. Döyüür, şillələnir, döşəmənin üzərinə itələnir.

Oyanan yenidən canavarlarla qarışlaşır. Bu canavarlar ona olmasının əzabını yaşıdırılar. 13 yaşlı qızçıqaz onla-

rın yeminə çevrilir. Yenidən huşunu itirir, oyananda yenə də o sər-xoş vəhşilərin oyuncağı olur.

Onu döydüklerini zənn edir

13 yaşlı qız bütün bunları onu döyürlərmiş kimi qəbul edir.

Ağlayır, göz yaşını axıdır. Ağrıdan huşunu itirir. Oyananda yenə də onu döyəcəklər. Bu səbəbdən də etrafda kəşaların altına girir, yanına

şığınır, onlara ümid aparırı. Düşünürdü ki, burada məni görə bilməyəcəklər. Lakin düşmənin gözü onun üzərində idi. Oyanmasını gözləyirdi. Üstünə hücum etmək üçün gözlerini dörd açmışdır. Onun gizlənməsinə, özünü müdafiə etməsi üçün hərəkətlərinə vəhşicəsiyə qəhəqəhə çəkirdilər. Və yenidən onu sürüyərək canavar kimi zorlayırdılar.

Dünyanın harasında olduğunu, nə yaşıdığını anlamayan 13 yaşlı qızçıqaz isə bütün bunları yenidən döyüldü kimi qəbul edib ağlayırdı və huşunu itirirdi... Başına

götürir, gətirir... lən bu oyunları ermənilərin onu döyməsi sanırdı... Buradan sağ-salamat qurtarcaqdısa, sonralar, lap sonralar nə olduğunu anlayacaqdı. Bir qədər böyüyəndən, həyati dərk edəndən sonra anlayacaqdı.

Azad olunur, lakin...

Həyatın işlərini də bilmək olmur, alına yazılışları da. Gün o gün olur ki, qızçıqazımız erməni əsirliyindən azad olunanlar arasında olur.

İller ötür, böyür. Ve böyüdükcə yaşadığı o anlar da onuna böyür. Çünkü anlamağa başlıyır. Erməni canavarlarının onu döymədiyi, təhqir etdiyi anlamağa başlıyır. Anladıqca da o anlarda olmayıne təessüf edir. O hadisənin heç cür gözleri öndən kənarlaşdırıbilmir. O hadisələr anbaan bu vaxtından çox-çox əvvəl qadın olan qızın kabusuna çevrilir. Zorla, vəhşiliklə qadın olması...

* * *

Mən ona qadın yox, qız deyə müraciət edirəm. Çünkü o, bizim üçün elə 13 yaşında, uşaqlığında qalıb. O bizim üçün böyümeyib, 92-də qalıb. Zaman 32 illik kəsiklə araya girsə də, zamanın o başında 13 yaşında olan o qız bizim üçün elə o qızdır.

Nifret edir heyata o qız. Çünkü uşaqlığı əlindən alınır. Çünkü oyuncağı əlindən alınır. Əvəzində ona yaşıdan çox-çox böyük olan elə bir an bəxş olunub ki, həyatını alt-üst edib. Yaşadığı müddətdə bir an belə unuda bilməyəcəyi, onuna üz-üzə dayanan anları bəxş edib. Bir qızın istəklərini mehv edib o anlar. Sevgi əvəzinə zorlanması bəxş edib.

* * *

Erməni zülmündən əziyyət çəkən, zərər görən, məhv edilən bir həyatdan danişdiqu. Halbuki yüzlərle belə yaşananlar olub. İstər kişi, istər qadınlarımız, istər uşaq, istər böyüklərimiz, aşıq-qalagibircəklərimiz erməni vəhşiliyinin müxtəlif formaları ilə üzləşiblər. Nə həyatlar məhv edilib, nə həyatlar yarımcı qalıb, nə arzular bax bu qızın arzuları kimi gömülüb...

Xocalının o müdhiş gecəsi bu qızçıqazımız kimi neçə-neçə qızlarımızın qara alın yazısı olub. Bütün varlığı-ata-anası, bacı-qardaşı, evi-şəyi, sevinci, xoş günü ilə son olaraq 24 fevralda qalan soydaşlarımız var. Yaşadıqları o günləri bir gün sonra-25-dən 26-na keçən gecədən tə bu gündək bir daha yaşamayan insanlar...

Torpaqlarımız alınsa da, işgal etdikləri ərazilərimiz ermənilərdən bir-bir qoparılsa da, bu kimi inşaların qisasları alınsa da, onlar onları yaşayışları. O anlar indi onlara ya torpağın altındadır, ya da üstündə. Lakin fərq etməz, gün sanki o gündür. İndicə yaşamışlar kimi hiss edirlər özlərini. Çünkü Xocalı sakinləri elə bir vəhşilik yaşayıb ki, o anlar onlar üçün hər günü 26 fevral edir... 45-e yaxın yaşı olan o qızımız kimi. Bizim 13 yaşında qadın olan o qızımız kimi... Heç bilmirəm, indi o, ailəlidir, yoxsa travmaları buna imkan verməyib, harada yaşayır, lakin bildiyim odur ki, o mənim gözümüzə 13 yaşlı bir qızdır. Anasının elindən bərk-bərk tutmuş, ondan imdad isteyən bir qız.

Erməni zülmü bax, budur, əziz oxucularımız. Oxuyun və heç vaxt unutmayın. Övladlarınıza danişin, qoy hər bir azərbaycanlı uşaq yaşının əzabı haqqında məlumat alsın. Xalqımıza yaşadılan bütün soyqırımlarında belə dəhşətlər olub. Bunları unutmayın. Unutmayaq ki, ermənidən qəddar düşmənimizin olmadığını da qulağıza sıra edək.

Mətanət Məmmədova

Müharibə olmasa

"Sülhdə uşaqlar atalarını, müharibədə atalar oğullarını dəfn edirlər"

Müharibə, bəşəriyyət yaranandan bəri var olan bir cəmiyyət hadisəsidir. Tarixçilər deyir ki, təxminən 6000 ildir insanlar bir-biri ilə mütaşəkkil şəkildə döyüşürərlər, yəni müharibə edirlər. Əvvəlcə qəbilələr, sonra tayfalar, padşahlar, sülalələr, indi də millətlər, dövlətlər bir-biri ilə amansız mübarizə aparırlar. Tədqiqatlar göstərir ki, dünyada indiyədək aparılan real müharibələrin sayı təxminən 14 mindən çoxdur. Bu da o deməkdir ki, bəşəriyyətin demək olar ki, müharibəsiz bir günü olmayıb. Maraqlıdır, insanlar niyə dinc, əmin-aman şəraitdə yaşamaq yerinə müharibə etməyi seçir? Sülh içində yaşamağı təmin etmək üçün müharibə şərtidir?

Siyasətin aciz qaldığı anlarda müharibə çıxış yoludur?

odur. Qorxunc silahlara silahlanan tərəflər nüvə, kimyəvi, bioloji silahlar və minlərlə kilometr məsafə qət edə bilən ballistik raketlər həm dünyaya, həm də insanlara zərər verərək istədiyini əldə edə bilir.

Bütün müharibələr göz yaşıdır

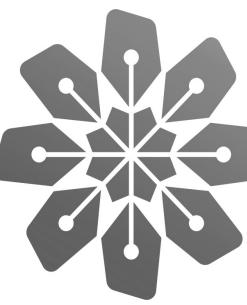
Müharibə barədə çox əsərlər yaradılıb - tarixi romanlar, tablolar, bəstələr, filmlər. Bütün əsərlərin

bir gün müharibə ilə nəticələnəcəkdi, bu, qəçilməz idi.

Müharibə heç bir halda dünya üçün faydalı deyil. Doğrudur, bəzən ədaleti bərqərar etmək üçün qəçinilməz olan müharibələr var – eynilə Vətən Müharibəsi kimi. 30 il sülh yolu ilə, danışıqlar və diyaset ilə bu böyük yaranın sağalmasına çalışan Azərbaycan dövləti müharibə etmək istemirdi, çünkü yuxarıda da qeyd etdiyim kimi, əger sülh şəraitində ölüm sıralıdırsa, oğullar təbii olaraq atalarını dəfn edirsə, müharibə şəraitində bu nizam pozulur, atalar şəhid oğullarını dəfn etməli olur. Bizim dövlətimiz 30 il bu mənzərə olmasın deyə silahlarını susdurdur, siyaset ilə danışdı. Lakin sülh dövründə de susmayan düşmən silahı bızdən çox günahsız canı aldı. Düşmən dayanmadı, durmadı, silahını yərə qoymadı. Hadisələrin inkişafı II Qarabağ Müharibəsi ilə nəticələndi.

İşiq qaranlığa qalib gələnə qədər...

Azərbaycan öz müstəqillik tarihine 2 ağır müharibə siğışdırıldı. Zoraklı, məcbur qalaraq. Müharibə bizim dövlətimiz üçün ən sonuncu yol idi, 30 illik səbr kasası dolanda işə müharibə qəçilməz oldu. I Qarabağ Müharibəsində ölkəmizə

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Müstəqil Azərbaycanın dövlətçiliyinin möhkəmlənməsi hər şəyden əvvəl respublikada vətəndaşların hüquqlarından, qanunun alılıyından asılıdır. Demokratianın ardıcıl inkişafı, siyasi plüralizmle

azadlığı yoxdursa, o ölkənin idarəetmesində, siyasetində çatlar yaranacağı mütlaqdır.

Qarabağ problemində qidalanan böyük dövlətlərlə yanaşı, Ermənistən da Qarabağ yaramızı

Dövlətlərin siyasetdə hər addımını "kəsib-biçən", bir qəlibə siyasişdiran hüquq elmi deyir ki, mübahisələr, döyüşə el atılmadan həll edilməlidir. Məhiyyət etibarı ilə, qanun, bütün münaqişələrin sülh yolu ilə, ədalət çərçivəsində həllini doğru hesab edir. Amma insanlar və dövlətlər anlaşa bilməyəndə, mübahisələr böyük münaqişə olanda, millətlər və liderlerin fikri bir-biri ilə ziddiyyət təşkil edəndə qanun kölgədə qalır və müharibə fenomeni ortaya çıxır.

Bütün hallarda, bütün milletlər mübahisələrin həllinin müharibə ilə nəticələnməsindən qorxur, siyasi danışıqların effektiv olmasına arzulayırlar. Amma bir fakt da var ki, müharibə ilə siyaset arasında six əlaqə var. Müharibə də siyaset kimi cildən cildə gire bilir, istiqamət dəyişdirə bilir. Həm siyasetdə, həm də müharibədə uzaqqorən və mentiqli olmaq bir addım öndə olmaq deməkdir. Siyaset ona görə var ki, müharibəyə ehtiyac qalmadan danışıqlarla mübahisələr həll edilsin. Siyaset söz davasıdır, ilk baxışda zərərsizdir. Lakin müharibə silahlarının davasıdır, yüksək texnologiya, güc kimdədirse qalib

bir ana mövzusu var – müharibə heç bir halda xoşbəxtlik getirmir. Müharibədə qalib tərəf olmur, çünkü hər iki terəfdən ölürlər olur. Real qalib olan da itirdiyi canlara görə özünü tam qalib hiss edə bilmir. Xatırlayın, II Qarabağ Müharibəsində əldə etdiyimiz haqlı zəfer zamanı içimiz yana-yana, şəhidlərimizi xatırlayaraq necə yarımcıq sevinirdik. Müharibə, hansı səbəbdən olursa olsun, hər kəs üçün qan və göz yaşıdır, insan faciəsidir. O canlar ölməsin, oğullar şəhid olmasın deyə 30 il təxirə salınan münaqişə təcavüz edildikdən 30 il sonra II Qarabağ Müharibəsi ilə ədaleti bərqərar etdi Azərbaycan. Yüz illər boyu Azərbaycan torpağı olan Qarabağ, Birinci Dünya Müharibəsindən sonra imperialist Qərb dövlətlərinin ortaq siyasetləri ilə etnik dəyişikliyi məruz qalan da, erməni himayədarı dövlətlərin siyasi təzyiqlərinə məruz qalandı, dövlət daşıdır. Çünkü vətəndaş cəmiyyətinin formalasdırılması, demokratik-hüquqi dövlət quruculuğu, bilavasitə insan hüquq və azadlıqlarının möhkəm təminatının bünövrəsi üstündə mümkündür. Bir ölkədə vətəndaşın hüquqi

bərabər, insan azadlığı şəraitində hər bir vətəndaşın söz, vicdan, din, sahibkarlıq, mülkiyyətçilik, seçib-seçilmək kimi hüququnu təminetmə fonunda baş verir.

İnsan hüquqları bir dövlətin əsasını təşkil edən, dövləti daim güclü edən demokratik proseslərin təməl daşıdır. Çünkü vətəndaş cəmiyyətinin formalasdırılması, demokratik-hüquqi dövlət quruculuğu, bilavasitə insan hüquq və azadlıqlarının möhkəm təminatının bünövrəsi üstündə mümkündür. Bir gün işiq qaranlığa qalib gələcəkdi...

Lale Mehrali

Məhkəmədən bildiriş gəldikdə ora getmək vacibdir?

"Mülki Prosessual qanunveriliyiə əsasən, məhkəmə işdə iştirak edən şəxsləri məhkəmə iclasının vaxtı və yeri, prosessual hüquq və vəzifələri, işə şifahi və ya yazılı icraat qaydasında baxılması, habe-lə ayrı-ayrı prosessual hərəkətlər haqqında xəbərdar etməlidir". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında vəkil Turan Abdullazadə deyib.

Onun sözlərinə görə, işdə iştirak edən şəxslərin öz müdafiəsini hazırlamağa və məhkəməyə vaxtında gəlmələrinə imkan yaratmaq üçün məhkəmə bildirişi onlara məhkəmə iclasının və ya müvafiq prosessual hərəkətin tarixine ən azı 10 gün qalmış verilir. Zərurət olduqda işdə iştirak edən şəxslər məhkəmənin tapşırığı ilə məhkəmə işçisi tərəfindən xəbərdar edilə, yaxud çağrırla bilərlər: "Məhkəmə bildirişlərinin verilməsi ilə bağlı cinayət və mülki prosessual mühakimə icraatında müəyyən fərqliliklər mövcuddur. Bele ki, mülki icraatdan fərqli olaraq cinayət mühakimə icraatında məhkəmənin çağrırlarına gəlmək məcburidir".

Mülki prosessual icraatda ancaq çağrılmış şahid, ekspert və ya mütəxəssis məhkəmə tərəfindən üzürsüz hesab edilən səbəblərə görə məhkəmə iclasına gəlmədikdə, o, yüz on manatadək cərimə edilə bilər. Məhkəmə iclasının vaxtı və yeri haqqında lazımi qaydada xəbərdar edilmiş cavabdehin gəlməməsinin səbəbləri haqqında məlumat olmadıqda və ya məhkəmə gəlməməyin səbəblərini üzürsüz hesab etdiğdə, yaxud məhkəmə cavabdehin icraati qəsdən yubandırıldığını aşkar etdiğdə, işə onszu baxmağa haqlıdır".

Vəkil sözlərinə belə davam edib: "Tək istisna qayda ondan ibarətdir ki, dövlət mənafeyi ilə əlaqədar irəli sürürlən, həbələrə alimət alınması, xəsərət yetirmə və ya saqlamlığı başqa şəkildə pozma, yaxud ailəni dolandırınan ölümü ilə vurulan ziyanın ödə-

ELAN

DSX tərəfindən 10.09.2022-ci il tarixində baş gizir Musayev Bilal Anar ogluna verilmiş DSX 0001231 nömrəli Xidmeti vəsiqə itdiyi üçün etibarsız hesab edilsin.

* * *

DSX tərəfindən 10.09.2022-ci il tarixində Kapitan Cavadov Cəlil Nəcəf ogluna verilmiş DSX 0001245 nömrəli Xidmeti vəsiqə itdiyi üçün etibarsız hesab edilsin.

VƏKİL İZAH ETDİ

nilmesi haqqında təleblər üzrə cavabdehin olduğu yer məlum olmadıqda, məhkəmə polis orqanları vasitəsi ilə cavabdehin axtarışını elan etmeye borcludur. Cinayət-Prosessual icraatda işə çağırılan şəxs çağrırla gəlmədikdə bu məcburi getirile bilər. Məcburi getirilmə şəxsin cinayət prosesi aparan orqana məcburi çatdırılmasından, həbələ istintaq və ya digər prosessual hərəkətlərin aparılması onun iştirakının məcburi təmin edilməsindən ibarətdir. Təqsirləndirilən şəxs üzrli səbəblər olmadan məhkəmə iclasına gəlmədikdə o, məhkəmənin qərarı əsasında məhkəmə iclasına məcburi getirile bilər və bu Məcəllə ilə nəzərdə tutulmuş əsaslar olduqda, onun barəsində qətimkən tədbiri seçilə bilər və ya seçilmiş qətimkən tədbiri daha ağır ilə əvəz edilə bilər.

Zərər çekmiş şəxs (xüsusi ittihamçı) ictimai və ya ictimai-xüsusi ittiham üzrə məhkəmə baxışı zamanı məhkəmə iclasına təkrarlı gəlmədikdə, məhkəmə iclasına üzrli səbəblərə görə gəlməsini təkrarən mümkinləşləyinə məhkəmə iclası başlananadək məhkəməye bildirməmişsə, məhkəmə öz qərarı ilə onun barəsində məcburi getirilmə haqqında qərar çıxara bilər. Mülki-Prosessual icraatda işə yalnız yuxarıda qeyd olunan istisna hallarda işdə iştirak edən şəxs məcburi getirile bilər. Mülki-Prosessual icraatda digər hallarda işə şəxs məhkəmənin çağrılarını gəlmədikdə məsuliyyətə cəlb olunmur, lakin işdə iştirak edən şəxslərin gəlməməsi məhkəmə tərəfindən işə baxılmasına da mane olmur.

Öger əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan vətəndaşlara rəsmi olaraq məhkəmə bildiriş gelmişsə, onlar həmin bildirişi işə götürənə təqdim etməklə rahat bir şəkildə məhkəmə proseslərində iştirak edə bilərlər. Öger onların məhkəmə proseslərində şəxən iştirakı məmkün deyilsə, vəkil və nümayəndələri vasitəsilə de məhkəmədə temsil oluna bilərlər".

Ayşən Vəli

DİQQƏT: ipoteka kreditləri üçün müraciətlər başlayır

Ipoteka və Kredit Zəmanət Fondu 2024-cü il üzrə güzəştli ipoteka kreditlerinin verilmesi üçün müraciətlərin qəbuluna başlayır. SIA Fonda istinadən xəbər verir ki, müraciətlər fevralın 23-də, saat 11:00-dan etibarən, Elektron Hökumət Portalına (www.e-gov.az) integrasiya edilmiş "Elektron ipoteka və kredit zəmanət" sistemi vasitəsilə real vaxt rejimində qəbul ediləcək.

Ipoteka kreditləşməsinin şərtləri və elektron sistemdən istifadə ilə bağlı məlumatları Fondun internet sahifəsindən (<https://mcgf.gov.az/menu/205>) və rəsmi Youtube kanalından (<https://www.youtube.com/@ipotekave>

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressinform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırlıq!

Ölkəmizdə niyə ailə psixoloqu yoxdur?

Son tədqiqatlara görə belə sübutlar var ki, ana və atanın usağı hamile qalmamışdan önceki bir ili, 9 ay hamiləlik dövrü və sonrakı bir il, 9 ayın həyatında proqramlaşdırma dövründür". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında psixoloq Nərgiz Hüseynova deyib. Psixoloq bildirib ki, əger bu dövrdə ana və ata çoxlu stress keçiribse, 9 ay hamiləlik, ondan sonra bir il yaşadıqları hər şey usağın şüurlündə yazılır: "Usağın sonrakı həyatına, sağlamlığına, psixikasına, hərəkətlərinə, digər həyat sferalarına tesir göstərir. Ona görə de bu dövrdə valideynlərin necə böyük məsuliyyət daşıdığı haqqında bilmələri çox vacibdir. Bunun üçün valideynlərən daha çox məsuliyyətli olmaq, psixoloji maariflənmələri arzuolunandır.

Uşaq dünyaya gəldikdən sonrakı dövrlər də çox vacibdir. Çünkü valideynlərin necə davranışları, psixoloji cəhətdən uşaqları necə böyütmələri əhəmiyyətlidir. Uşaqlar davranışları imitasiya edir. Bildiyimiz kimi uşaq evin aynasıdır. Valideynlər hansı davranışları sərgiləyirse, uşaq da həmin davranışları avtomatik olaraq götürür və sərgiləyir.

Burada məsuliyyət bir az da artıq valideynlərin də üzərinə düşür. Məsuliyyət uşaqlarla əlaqədar olanda valideynlərin üzərinə, şəxsin özü ilə əlaqədar olanda isə öz üzərinə düşür".

Söylü Ağazadə

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Səhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>

E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNÇ" AZƏRBAYCAN XƏYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR

Tel: 598-33-90

Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 2700

BAŞSAĞLIĞI

"SƏS" Media Qrupunun kollektivindən Bəhruz Quliyev Ağabəy Əsgerova həyat yoldaşı Leyla xanımın vəfatından kədərləndiyini bildirir, dərin hüznlə başsağlığı verir.
Allah rəhmət eləsin.